

การแปลชื่ออาหารและเครื่องดื่มจากภาษาไทยเป็นอังกฤษ :
กรณีศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก
Translation of Food and Beverage Names
from Thai to English : A Case Study in Phitsanulok

วาริรัตน์ สีแดง* อัญชลี วงศ์วัฒนา และพัชชนก กิติกานันท์
Warirat Seedang*, Unchalee Wongwattana and Patchanok Kitikanan

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่ออาหารและเครื่องดื่มจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ และศึกษาแนวทางการแปลชื่ออาหารและเครื่องดื่มจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นชื่ออาหารและเครื่องดื่มที่มีการแปลเป็นภาษาอังกฤษ จำนวน 2,586 ชื่อ (ชื่ออาหาร 2,302 ชื่อ และชื่อเครื่องดื่ม 284 ชื่อ) จากร้านอาหารไทยในจังหวัดพิษณุโลก ที่ตั้งอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติและดำเนินธุรกิจโดยคนไทยในช่วงปี พ.ศ. 2561 จำนวน 31 ร้าน โดยนำทฤษฎีการแปลตามแนวคิดของ Newmark (1988) มาใช้ในการวิเคราะห์กลวิธีการแปล และนำทฤษฎีต้นแบบตามแนวคิดของ Givón (2001 อ้างถึงใน อัญชลี สิงห์น้อย, 2551) มาร่วมประกอบการวิเคราะห์กลวิธีการแปลที่ปรากฏใช้ ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมมีการปรากฏใช้กลวิธีการแปล 6 กลวิธี ในการแปลชื่ออาหารและเครื่องดื่ม คือ การแปลเพื่อการสื่อสาร การแปลตามความหมาย การแปลตามตัวอักษร การแปลแบบเสรี การดัดแปลง และการแปลแบบตรงภาษา นอกจากนี้ ยังพบการแปลในรูปแบบการแปลอื่น ได้แก่ การแปลไม่สมบูรณ์ กลวิธีการแปลผสมการทับศัพท์ กลวิธีการทับศัพท์ และกลวิธีการแปลแบบผสม สำหรับแนวทางการแปลชื่ออาหารและเครื่องดื่มจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ พบว่าส่วนใหญ่ชื่อภาษาอังกฤษ (ประมาณร้อยละ 96 ของชื่อทั้งหมด) ที่แปลไว้ ยังไม่ครอบคลุมครบถ้วน เนื่องจากไม่ได้คำนึงถึงทั้งวัฒนธรรมอาหารไทยและต่างชาติเป็นสำคัญ

คำสำคัญ: กลวิธีการแปล แนวทางการแปล ชื่ออาหารและเครื่องดื่ม

Abstract

This study aimed to analyze translation strategies of food and beverage names from Thai to English and seek for translation guidelines of the food and beverage names from Thai to English. The data were 2,586 food and beverage translated names (2,302 food names and 284 beverage

---

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปี 2564

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก 65000

Faculty of Humanities, Naresuan University, Phitsanulok 65000

*Corresponding author; email: klomjang@gmail.com

(Received: 31 March 2021; Revised: 23 April 2021; Accepted: 3 May 2021)

names) from 31 restaurants in Phitsanulok located in tourist areas and found by Thai owners in 2018. For data analysis, the translation theory framework of Newmark (1988) was applied for the analysis of translation strategies. Also, the syntactic analysis was considered based on Givón (2001 as cited in Wongwattana, 2008). The results reveal that in overall 6 translation strategies were used in the translation of food and beverage names from Thai to English: communicative, semantic, literal, free, adaptation, and faithful. Besides, other forms of translation were also found, including incomplete translation, translation strategies mixed with transliteration, transliteration, and mixed translation strategies. For the translation guidelines suggested for the food and beverage names, most names translated in English (by 96% of all names) were incomplete since both Thai and foreign food cultures have not been seriously taken into account.

Keywords: Translation strategies, Translation guidelines, Food and beverage names

บทนำ

อาหารเป็นลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของแต่ละประเทศ เนื่องจากพฤติกรรมการบริโภคที่แตกต่างกันตามความเชื่อ ลักษณะภูมิอากาศ และลักษณะภูมิประเทศ ฯลฯ ในปัจจุบัน ร้านอาหารไทยส่วนใหญ่มีการแปลเมนูอาหารจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตามการแปลเมนูอาหารหรือสิ่งอื่นที่มีวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องต่างจากการแปลเรื่องทั่วไป เนื่องจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกันทำให้การถ่ายทอดระหว่างภาษามีความยาก ไม่สมบูรณ์ และไม่เป็นธรรมชาติ (Guerra, 2012; Kitamura, 2009; Ordudari, 2007)

สิ่งสำคัญในการแปลเมนูอาหารไทย คือต้องแปลให้ชาวต่างชาติ ซึ่งมีวัฒนธรรมโดยเฉพาะวัฒนธรรมอาหารที่ต่างจากคนไทยให้สามารถเข้าใจได้ เพื่อเลือกสั่งอาหารรวมถึงเครื่องดื่มได้ตามที่ต้องการ หากชาวต่างชาติไม่เข้าใจชื่ออาหารที่แปล อาจทำให้อาหารที่สั่งไม่เป็นแบบที่คิดไว้ หรือที่แย่กว่านั้นคืออาจไม่สั่งรายการอาหารนั้นเลย ดังเช่นตัวอย่างชื่ออาหารต่อไปนี้ที่ปรากฏการใช้จริง และพบการแปลเป็นภาษาอังกฤษที่ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาได้ เช่น (1) *แกงส้มกุ้ง Sour tamarind soup with shrimp* จากตัวอย่าง *แกงส้มกุ้ง* เป็นอาหารไทยประเภทแกง มีรสเผ็ดและเปรี้ยว และมีส่วนผสมของกะปิ (ทำจากกุ้ง) แต่จากภาษาฉบับแปลจะทราบเพียงว่าอาหารมีรสเปรี้ยวจากมะขาม (*tamarind*) จึงอาจทำให้ชาวต่างชาติซึ่งปกติไม่ทานอาหารรสเผ็ดไม่ทราบและสั่งรายการอาหารนี้ แล้วอาจรับประทานไม่ได้ การแปลในตัวอย่างนี้จึงนับว่าเป็นการแปลที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากแสดงข้อมูลทางวัฒนธรรมด้านอาหารไม่เพียงพอแก่ความเข้าใจที่ถูกต้อง สมบูรณ์ของชาวต่างชาติ ควรแปลว่า *Spicy and sour curried soup with shrimp and vegetables (contains shrimp paste)* ซึ่งหมายถึง *น้ำซุปรสเผ็ดเปรี้ยวแกงรสเผ็ดและเปรี้ยว ใส่กุ้ง (มีส่วนผสมของกะปิ)* ส่วนตัวอย่างต่อไปนี้เป็น การแปลที่เหมาะสมเนื่องจากมีการคำนึงถึงวัฒนธรรมอาหาร โดยแสดงข้อมูลที่สำคัญเพียงพอแก่ความเข้าใจของชาวต่างชาติ (2) *แกงจืดลูกชิ้น Clear soup with fish balls* ตัวอย่างนี้จะเห็นว่าในภาษาไทยไม่ได้บอกว่าลูกชิ้นเป็นเนื้ออะไร แต่ในภาษาอังกฤษบอกว่าเป็นลูกชิ้นปลา (*fish balls*) สาเหตุที่ต้องบอกละเอียดเพราะว่าชาวต่างชาติบางคนหรือบางประเทศไม่ทานเนื้อหมูหรือเนื้อวัว เช่น ชาวมุสลิม (คนที่นับถืออิสลาม) ที่ไม่ทานเนื้อหมู ชาวฮินดูซึ่งส่วนใหญ่ไม่ทานเนื้อวัว การแปลในตัวอย่างนี้จึงนับว่าเป็นการแปลที่เหมาะสม ทั้งสองตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ความแตกต่างทางวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อการแปลชื่ออาหาร

ทั้งนี้ นอกจากวัฒนธรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการแปลดังที่กล่าวมาแล้ว สิ่งที่สำคัญมากอีกประการหนึ่งซึ่งผู้แปลทุกคนต้องพิจารณาเพราะจะส่งผลต่องานแปลคือ กลวิธีการแปล (Translation Strategy) ซึ่งเป็นแบบแผนที่ผู้แปลใช้ในการแก้ปัญหาการแปลในภาพรวม (Kring, 1986; as cited in Ordudari, 2007) และแบ่งออกเป็นหลายกลวิธี ผู้แปลจึงต้องเลือกใช้กลวิธีการแปลให้เหมาะสม โดยควรมีการคำนึงถึงวัฒนธรรมเป็นสำคัญ เพื่อให้ได้งานแปลที่มีประสิทธิภาพ สามารถสื่อสารได้เข้าใจอย่างถูกต้องมากที่สุดแก่ผู้อ่านภาษาฉบับแปล

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่ผ่านมามีผู้สนใจศึกษาการแปลชื่ออาหารอยู่จำนวนมาก โดยพบทั้งงานวิจัยในประเทศไทยและต่างประเทศ เช่น ธัญพร อรุณทัต (2542) ศึกษาการวิเคราะห์รายการอาหารไทยที่แปลเป็นภาษาอังกฤษ นิชา กลิ่นขจร (2545) ศึกษาการแปลตำราอาหารไทยเป็นภาษาอังกฤษ กรณีศึกษาดังกล่าวคือ “SPICY THAI CUISINE” วรวิทย์ กิจเจริญไพบุลย์ (2546) ศึกษาการแปลทางด้านอาหาร (Culinary Translation) จากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ พัชรี โภคาสัมฤทธิ์ (2555) ศึกษาเรื่องการแปลสิ่งทดแทนทางวัฒนธรรมจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย Low (2015) ศึกษาเรื่องรูปแบบการแปลรายการอาหารไทยเป็นภาษาอังกฤษของร้านอาหารไทยในต่างประเทศ นูรีดา สมะ, นูรีมัน ตาเฮอร์, และมานีซะ ดอลอ (2560) ศึกษาการวิเคราะห์โครงสร้างภาษาในการแปลชื่ออาหารไทยเป็นภาษาอังกฤษ ส่วนงานวิจัยต่างประเทศที่พบ ได้แก่ Mu (2010) ศึกษาการแปลชื่ออาหารภาษาจีนเป็นภาษาอังกฤษ Saleh (2011) ศึกษาการแปลเมนูร้านอาหารจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาอาหรับ : ปัญหาและกลวิธี AmirDabbaghian (2014) ศึกษาการแปลและการท่องเที่ยว : การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและศิลปะการแปลเมนูอาหาร Al-Rushaidi & Ali (2017) ศึกษาการแปลเมนูอาหารจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาอาหรับ : ปัญหาทางด้านภาษาและทางวัฒนธรรม

ทั้งนี้พบว่างานส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในด้านกลวิธีการแปลชื่ออาหารจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง สำหรับงานวิจัยในประเทศไทย ข้อมูลชื่ออาหารที่ศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้มาจากร้านอาหารที่มีการใช้อยู่จริง แต่มาจากรายการอาหาร เอกสารการแปล และเว็บไซต์ร้านอาหาร ซึ่งตรงกันข้ามกับงานวิจัยในต่างประเทศที่ข้อมูลชื่ออาหารที่ศึกษาส่วนใหญ่มาจากร้านอาหารที่มีการใช้อยู่จริง ในส่วนของผลการวิจัยของงานวิจัยในประเทศไทยพบว่า กลวิธีที่ใช้ในการแปลชื่ออาหารมีหลากหลายวิธี ทั้งที่คำนึงถึงและไม่คำนึงถึงวัฒนธรรมอาหาร โดยส่วนใหญ่เป็นกลวิธีการแปลที่เน้นภาษาต้นฉบับ เช่น การแปลตามตัวอักษร การทับศัพท์ มากกว่ากลวิธีที่เน้นภาษาฉบับแปล เช่น การแปลแบบอิสระ การเพิ่มคำ ซึ่งสอดคล้องกับผลที่พบในงานวิจัยต่างประเทศ ซึ่งมีการศึกษาตามแนวคิดกลวิธีที่เน้นภาษาต้นฉบับและกลวิธีที่เน้นภาษาฉบับแปล และการศึกษาตามกรอบทฤษฎีกลวิธีการแปลด้านวัฒนธรรม คือการแปลแบบทำให้กลมกลืน (เปลี่ยนวัฒนธรรมของภาษาต้นฉบับเป็นวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงที่สุดของภาษาฉบับแปล) และกลวิธีการแปลแบบรักษาความแปลกต่าง (คงรักษาวัฒนธรรมของภาษาต้นฉบับไว้ในภาษาฉบับแปล) โดยพบว่า กลวิธีการแปลที่พบส่วนใหญ่เป็นกลวิธีการแปลที่เน้นภาษาต้นฉบับ หรือกลวิธีการแปลแบบรักษาความแปลกต่างซึ่งเป็นการแปลที่รักษาวัฒนธรรมของภาษาต้นฉบับไว้ เช่น กลวิธีการทับศัพท์/ การยืมคำ การแปลตามตัวอักษร การแปลตามตัวอักษรผสมการใช้คำเดิมโดยไม่แปล และพบกลวิธีที่เน้นภาษาฉบับแปล หรือการแปลแบบทำให้กลมกลืน (เปลี่ยนวัฒนธรรมของภาษาต้นฉบับเป็นวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงที่สุดของภาษาฉบับแปล) รองลงมา

อย่างไรก็ตามยังไม่พบว่ามีการศึกษาวิจัยใดที่ศึกษาการแปลชื่ออาหารและเครื่องดื่มจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ ที่มีการใช้จริงในร้านอาหารไทยโดยตรง อีกทั้งงานวิจัยที่ศึกษาทั้งหมดมิได้ศึกษาถึงแนวทางการแปลชื่ออาหารและเครื่องดื่มจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษที่คำนึงถึงทั้งวัฒนธรรมอาหารของภาษาต้นฉบับและวัฒนธรรมอาหารต่างชาติเป็นสำคัญ ทั้งที่วัฒนธรรมภาษาต้นฉบับและวัฒนธรรมภาษาฉบับแปลต่างมีความสำคัญมากในการแปลสิ่งทางวัฒนธรรม (อาหารเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง โดยจัดอยู่ในกลุ่มวัฒนธรรมทางวัตถุ, Newmark, 1988) (สิทธา พินิจภูวดล, 2543; Davoodi, 2009) การศึกษาวิจัยการแปลชื่ออาหารและเครื่องดื่มจากภาษาไทย

เป็นภาษาอังกฤษนี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ประกอบการร้านอาหาร ในการนำไปพิจารณาและปรับใช้ในการแปล ชื่ออาหารและเครื่องดื่ม เพื่อให้ได้เมนูภาษาอังกฤษที่แสดงข้อมูลที่ครบถ้วนเพียงพอต่อความเข้าใจสำหรับ ชาวต่างชาติ ซึ่งส่งผลดีต่อการบริการลูกค้าและการดำเนินธุรกิจของร้านอาหาร ตลอดจนส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยว ของประเทศไทย อีกทั้งงานวิจัยนี้จะก่อให้เกิดความตระหนักในการแปลระหว่างภาษาที่มีความแตกต่างทาง วัฒนธรรมมาก ว่าน่าจะมีประเด็นปัญหาในการแปลเช่นเดียวกับการแปลชื่ออาหาร และการแปลสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ วัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ดังนั้นนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาไว้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาการแปลชื่ออาหาร และเครื่องดื่ม เพื่อศึกษาว่ามีกลวิธีการแปลชื่ออาหารและเครื่องดื่มจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษอย่างไร และเพื่อ ศึกษาแนวทางการแปลในการแปลชื่ออาหารและเครื่องดื่มจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ โดยใช้แนวทางการแปลที่ คำนึงถึงทั้งวัฒนธรรมอาหารของภาษาต้นฉบับและวัฒนธรรมอาหารต่างชาติว่าควรเป็นในลักษณะใด โดยศึกษาชื่อ อาหารและเครื่องดื่มจากร้านอาหารไทยในจังหวัดพิษณุโลก เนื่องจากเป็นเมืองในส่วนภูมิภาค ซึ่งอาจจะมีประเด็น ปัญหาในการแปลมากกว่า เมื่อเทียบเคียงกับ กรุงเทพฯ หรือเชียงใหม่ ในภาพรวม นอกจากนี้ จังหวัดพิษณุโลกยัง เป็นเมืองใหญ่ที่สำคัญทางภาคเหนือตอนล่าง โดยเป็นแหล่งที่ตั้งของมหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยของ ภูมิภาค และยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ซึ่งมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้ความสนใจเดินทางมาท่องเที่ยวเป็น จำนวนมากในแต่ละปี

วัตถุประสงค์

1. วิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่ออาหารและเครื่องดื่มจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษที่ปรากฏใช้ใน ร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก
2. ศึกษาแนวทางการแปลชื่ออาหารและเครื่องดื่มจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้นำทฤษฎีการแปลตามแนวคิดของ Newmark (1988) ซึ่งได้เสนอกลวิธีการแปลข้อความใน ภาพรวม มาใช้ในการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่ออาหารและเครื่องดื่มที่พบ เนื่องจากเห็นว่าเป็นกลวิธีการแปลที่ ครอบคลุม โดยจากการศึกษาพบว่า มีนักวิชาการหลายท่านทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้เสนอกลวิธีการแปลไว้ หลากหลาย ซึ่งที่สำคัญมีดังนี้ Newmark (1988) สัญฉวี สายบัว (2542) สุพรรณิ ปิ่นมณี (2549) และรัชนิโรจน์ กุลธำรง (2552) และเห็นว่ากลวิธีการแปลของ สัญฉวี สายบัว สุพรรณิ ปิ่นมณี และรัชนิโรจน์ กุลธำรง มีหลักการแปลที่ ตรงกันกับกลวิธีการแปลของ Newmark เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีต้นแบบตามแนวคิดของ Givón (2001 อ้างถึงใน อัญชลี สิงห์น้อย, 2551) ซึ่งมองหมวดหมู่ของสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะที่ทับซ้อนกัน ไม่ได้แยกขาดจากกัน ชัดเจน มาร่วมประกอบการวิเคราะห์กลวิธีการแปล เนื่องจากการศึกษาพบว่ามีรูปแบบกลวิธีการแปลผสม เช่น คำยืมที่ ใช้ประกอบกับคำจำแนกประเภทอย่างกว้าง และคำยืมที่ใช้ประกอบกับคำจำแนกประเภทอย่างกว้างและคำขยายความ บอกลักษณะ ตามแนวคิดของ สุพรรณิ ปิ่นมณี (2549) และจากผลการวิจัย เช่น Amir Dabbaghian (2014) ซึ่งศึกษาการ แปลและการท่องเที่ยว : การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและศิลปะการแปลเมนูอาหาร และพบการแปลตามตัวอักษรผสมการ อธิบาย ทั้งนี้ทฤษฎีการแปลตามแนวคิดของ Newmark (1988) แบ่งออกเป็น 8 กลวิธี ใน 2 แนวทางการแปล ดังนี้

การแปลแบบเน้นภาษาต้นฉบับ มี 4 กลวิธี เรียงจากการเน้นภาษาต้นฉบับมากที่สุด คือ

1. การแปลแบบคำต่อคำ (word-for-word translation) เป็นการแปลแบบบรรทัดต่อบรรทัดโดยแปล ความหมายเรียงทีละคำจากความหมายหลักของคำนั้น และไม่คำนึงถึงบริบท

2. การแปลตามตัวอักษร (literal translation) เป็นการแปลที่โครงสร้างไวยากรณ์ของภาษาต้นฉบับถูกเปลี่ยนเป็นโครงสร้างไวยากรณ์เทียบเคียงที่ใกล้เคียงมากที่สุดของภาษาฉบับแปล แต่ยังคงเป็นการแปลแบบเรียงที่ละคำและไม่คำนึงถึงบริบท

3. การแปลแบบตรงภาษา (faithful translation) เป็นการพยายามถ่ายทอดความหมายตามบริบทเดิมของภาษาต้นฉบับ ภายใต้ข้อจำกัดของโครงสร้างทางไวยากรณ์ของภาษาฉบับแปล และมีการใช้ไวยากรณ์และคำศัพท์ที่ดูแปลกในภาษาฉบับแปล

4. การแปลตามความหมาย (semantic translation) เป็นการพยายามถ่ายทอดความหมายตามบริบทที่ถูกต้องของภาษาต้นฉบับเท่าที่โครงสร้างทางความหมายและทางไวยากรณ์ของภาษาฉบับแปลจะทำได้ กลวิธีการแปลนี้คล้ายกับการแปลแบบตรงภาษา ต่างกันเพียงแค่การแปลตามความหมายมีการรักษาคุณค่าทางสุนทรียภาพ (ความสวยงามและเป็นธรรมชาติ) ของภาษาต้นฉบับ และมีความยืดหยุ่นในการแปลมากกว่า

การแปลแบบเน้นภาษาฉบับแปล มี 4 วิธี เรียงจากการเน้นภาษาฉบับแปลมากที่สุด คือ

5. การดัดแปลง (adaptation) เป็นรูปแบบการแปลที่อิสระที่สุด โดยเป็นการเขียนข้อความขึ้นใหม่แบบรักษาโครงเรื่องเดิมเอาไว้ และวัฒนธรรมของภาษาต้นฉบับจะถูกปรับเปลี่ยนเป็นวัฒนธรรมของภาษาฉบับแปล ส่วนใหญ่การดัดแปลงนี้ใช้ในการแปลบทละคร

6. การแปลแบบเสรี (free translation) เป็นการถ่ายทอดเนื้อหาเดิมของภาษาต้นฉบับ แต่ไม่รักษารูปแบบเดิมไว้ มักจะเป็นการถอดความ ซึ่งมีความยืดหยุ่นกว่าต้นฉบับมาก หรือที่เรียกว่าเป็นการแปลภาษาเดียวกัน

7. การแปลแบบสำนวน (idiomatic translation) เป็นการถ่ายทอด 'สาร' ของภาษาต้นฉบับแต่จะมีการบิดเบือนความหมายเล็กน้อย ด้วยการนิยมใช้ภาษาพูดและสำนวนของภาษาฉบับแปล ซึ่งไม่ปรากฏในภาษาต้นฉบับ

8. การแปลเพื่อการสื่อสาร (communicative translation) เป็นการแปลแบบอธิบาย ภาษาเป็นธรรมชาติ และเน้นความสำคัญของ 'สาร' โดยพยายามถ่ายทอดความหมายตามบริบทที่ถูกต้องของภาษาต้นฉบับที่ทั้งเนื้อหาและภาษาเป็นที่ยอมรับและสามารถเข้าใจได้สำหรับผู้อ่านภาษาฉบับแปล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ชื่ออาหารและเครื่องดื่ม หมายถึง ชื่ออาหาร (อาหารคาวและอาหารหวาน) และเครื่องดื่มที่มีการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ

2. ร้านอาหารไทย หมายถึง ร้านอาหารที่ก่อตั้งในประเทศไทย ดำเนินธุรกิจโดยคนไทย และขายอาหารไทยเป็นส่วนใหญ่

3. วัฒนธรรม (Culture) หมายถึง วิถีชีวิตและการแสดงออกต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะของสังคมใดสังคมหนึ่งที่มีการใช้ภาษาเฉพาะเป็นเครื่องมือในการแสดงความคิด แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ 1) สิ่งแวดล้อม 2) วัฒนธรรมทางวัตถุ ได้แก่ อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย/เมือง และยานพาหนะ 3) วัฒนธรรมทางสังคม ประกอบด้วยด้านการงานและการพักผ่อน 4) องค์กรประเพณี กิจกรรม วิธีปฏิบัติ แนวความคิด (ด้านปกครองและบริหาร ศาสนา และศิลปะ) และ 5) กิริยามารยาทและอุปนิสัย (Newmark, 1988)

4. วัฒนธรรมอาหารของภาษาต้นฉบับ หมายถึง วัฒนธรรมอาหารไทย

5. วัฒนธรรมอาหารต่างชาติ หมายถึง วัฒนธรรมของประเทศหรือชาติของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ที่เดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยจำนวนมากที่สุด 10 อันดับแรก ในปี 2559 ได้แก่ จีน มาเลเซีย เกาหลี ญี่ปุ่น ลาว สิงคโปร์ รัสเซีย อินเดีย สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา

6. วัฒนธรรม (ด้าน) อาหาร หมายถึง อาหารที่เป็นไปตามความเชื่อ ค่านิยม วิถีชีวิต และความรู้ของแต่ละสังคม มีลักษณะเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ด้านอาหารของแต่ละสังคม มีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อการกินของมนุษย์ ซึ่ง

นำไปสู่การกินพอ กินครบ กินอย่างได้รับสารอาหารที่มีคุณค่าโภชนาการเหมาะสมกับความต้องการของร่างกาย (อภิญา ตันทวีวงศ์, 2556)

วิธีดำเนินการวิจัย

แหล่งข้อมูล คือ ร้านอาหารไทยในจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งมีหลักเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นร้านที่ตั้งอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ดำเนินธุรกิจโดยคนไทย ขายอาหารไทยเป็นส่วนใหญ่ และมีการแปลชื่ออาหารและเครื่องดื่มจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษที่มีการใช้จริงในช่วงปี พ.ศ. 2561 จำนวนทั้งหมด 31 ร้าน จากการสำรวจและพบร้านอาหารที่ยังเปิดกิจการ ทั้งหมด 97 ร้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. **สำรวจร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก** โดยอ้างอิงข้อมูลจากหนังสือและแผ่นพับแผนที่ท่องเที่ยวพิษณุโลก ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) พิษณุโลก พบว่ามีร้านอาหารที่ยังเปิดกิจการ จำนวน 78 ร้าน โดยเป็นร้านที่ตรงตามหลักเกณฑ์การคัดเลือกแหล่งข้อมูล จำนวน 25 ร้าน

2. **สำรวจร้านอาหารอื่น** ในอำเภอเมืองพิษณุโลกที่ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะเข้าข่ายเป็นแหล่งข้อมูลเพิ่มเติม จำนวน 19 ร้าน และพบว่าเป็นร้านที่ตรงตามหลักเกณฑ์การคัดเลือกแหล่งข้อมูล 6 ร้าน

ข้อมูล เป็นชื่ออาหารและเครื่องดื่ม ที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากร้านอาหารไทยในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 31 ร้าน ซึ่งชื่ออาหารและเครื่องดื่มทั้งหมดที่เก็บรวบรวมได้มีจำนวนทั้งสิ้น 2,957 ชื่อ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1. คอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel ในการบันทึกและเก็บข้อมูล 2. สถิติพรรณนา (ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ฯลฯ) โดยใช้แสดงข้อมูลที่พบในขั้นตอนการวิเคราะห์

การเก็บรวบรวมและการจัดการข้อมูล สำรวจร้านอาหารไทยที่มีการแปลเมนูอาหารจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษในจังหวัดพิษณุโลก ได้จำนวน 31 ร้าน และทำการติดต่อขออนุญาตในการเก็บและรวบรวมข้อมูล จากนั้นบันทึกชื่ออาหารและเครื่องดื่มทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวนทั้งสิ้น 2,957 ชื่อ (อาหาร 2,582 ชื่อ และเครื่องดื่ม 375 ชื่อ) พร้อมชื่อร้าน ลงในคอมพิวเตอร์ในโปรแกรม excel หลังจากนั้นจัดเรียงข้อมูลตามตัวอักษรในชื่อภาษาไทย โดยไม่พิจารณาถึงความถูกต้องของการสะกดคำ รูปแบบคำ และหลักไวยากรณ์ จากนั้นตัดรายการที่ซ้ำออกและนับแค่ 1 รายการ โดยไม่พิจารณารูปแบบคำและการสะกดคำ กรณีที่ภาษาต้นฉบับเหมือนกันแต่ภาษาฉบับแปลต่างกัน จะจัดเป็นคนละรายการ เพราะมีผลกับการวิเคราะห์หลักวิธีการแปล (เช่น ข้าวต้มหมู / ไก่ ซึ่งแปลว่า Rice porridge with pork และ ข้าวต้มหมู / ไก่ ที่แปลว่า BOILED RICE WITH PORK / CHICKEN จะนับเป็น 2 รายการ เนื่องจากภาษาฉบับแปลต่างกัน) คงเหลือข้อมูล จำนวน 2,586 ชื่อ (อาหาร 2,302 ชื่อ และเครื่องดื่ม 284 ชื่อ) หลังจากนั้นบันทึกลงในตารางเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หลักวิธีการแปลชื่ออาหารและเครื่องดื่มจากภาษาไทยเป็นอังกฤษโดยใช้แนวคิดหลักวิธีการแปลของ Newmark (1988) ซึ่งผู้วิจัยได้รวมการแปลแบบคำต่อคำเข้าไว้กับการแปลตามตัวอักษร เนื่องจากมีวิธีการแปลไม่ต่างกัน (ริชนิโรจน์ กุลธำรง, 2552) จึงคงเหลือ 7 กลวิธี คือ 1) การแปลตามตัวอักษร 2) การแปลแบบตรงภาษา และ 3) การแปลตามความหมาย 4) การตัดแปลง 5) การแปลแบบเสรี 6) การแปลแบบสำนวน และ 7) การแปลเพื่อการสื่อสาร และนำทฤษฎีต้นแบบตามแนวคิดของ Givón (2001 อ้างถึงใน อัญชลี สิงห์น้อย, 2551) ซึ่งมองหมวดหมู่ของสิ่งต่าง ๆ แบบทับซ้อนกัน มาร่วมประกอบการวิเคราะห์หลักวิธีการแปล

2. วิเคราะห์แนวทางการแปลในการแปลชื่ออาหารและเครื่องดื่มจากภาษาไทยเป็นอังกฤษที่คำนึงถึงทั้งวัฒนธรรมอาหารไทยและต่างชาติและถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาบทพจนานุกรมอาหารไทยและวัฒนธรรมอาหารต่างชาติของชาตินักท่องเที่ยว ซึ่งเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากที่สุด 10 อันดับแรก ในปี 2559 คือ จีน มาเลเซีย เกาหลี ญี่ปุ่น ลาว สิงคโปร์ รัสเซีย อินเดีย สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) โดยศึกษาข้อมูลจากหนังสือ บทความ และเว็บไซต์จากอินเทอร์เน็ต จากนั้นวิเคราะห์ความแตกต่างทางวัฒนธรรมอาหารของแต่ละประเทศใน 4 ประเด็นสำคัญ คือ รสชาติอาหารโดยทั่วไป สิ่งที่นิยมรับประทาน สิ่งที่ไม่นิยมรับประทาน และสิ่งที่ไม่รับประทาน/ห้ามใสในอาหาร

2.2 พิจารณาลักษณะการแปลที่ลึกลับ เป็นการแปลที่คำนึงถึงวัฒนธรรมอาหารหรือไม่ โดยใช้ข้อมูลที่ศึกษาไว้ในข้อ 2.1 มาประกอบการพิจารณา จากนั้นแบ่งลักษณะการแปลที่พบออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) การแปลที่คำนึงถึงวัฒนธรรมอาหาร 2) การแปลที่คำนึงถึงวัฒนธรรมอาหารบางส่วน และ 3) การแปลที่ไม่คำนึงถึงวัฒนธรรมอาหาร ตามเกณฑ์นิยามลักษณะการแปลซึ่งกำหนดโดยผู้วิจัย ดังนี้

1) การแปลที่คำนึงถึงวัฒนธรรมอาหาร แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะการแปล ดังนี้

- **การแปลครบ** เป็นการแปลครบตามภาษาต้นฉบับ มีความหมายสมบูรณ์โดยไม่มีข้อมูลเพิ่มเติม อาจมีความผิดพลาดในการใช้รูปแบบคำ (เช่น แปลคำว่า *ทอด* ว่า *deep fried* ที่ถูกต้องควรเป็น *deep-fried*) หรือเป็นการแปลครบที่มีข้อมูลเพิ่มด้านวัฒนธรรมอาหาร (ไม่ปรากฏในภาษาต้นฉบับ) ครบถ้วน

- **การแปลทดแทน** เป็นการใส่คำในภาษาฉบับแปลทดแทนคำในภาษาต้นฉบับ โดยอาจมีข้อมูลเพิ่มด้านวัฒนธรรมอาหารที่ครบถ้วนเพื่อความเข้าใจของผู้อ่าน และอาจมีความผิดพลาดในการใช้รูปแบบคำ

- **การแปลไม่ครบ** เป็นการแปลข้อความไม่ครบตามภาษาต้นฉบับ แต่ชาวต่างชาติสามารถเข้าใจได้ โดยข้อมูลที่ขาดหายเพื่อทำให้ภาษาเป็นธรรมชาติ และไม่มีผลด้านวัฒนธรรมอาหาร อาจมีข้อมูลเพิ่มด้านวัฒนธรรมอาหารที่ครบถ้วน และอาจมีความผิดพลาดในการใช้รูปแบบคำ

2) คำนึงถึงวัฒนธรรมอาหารบางส่วน คือ การแปลทุกรูปแบบที่มีข้อมูลเพิ่มเติมด้านวัฒนธรรมอาหารในภาษาฉบับแปล แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ และอาจมีความผิดพลาดในการใช้รูปแบบคำ

3) ไม่คำนึงถึงวัฒนธรรมอาหาร คือ การแปลทุกรูปแบบที่ไม่มีข้อมูลเพิ่มเติมด้านวัฒนธรรมอาหาร ทำให้ชาวต่างชาติไม่ทราบ หรือไม่เข้าใจ หรือเข้าใจผิดเกี่ยวกับอาหารนั้น และรวมถึงการแปลที่ไม่สมบูรณ์ ได้แก่ การใช้ไวยากรณ์ไม่ถูกต้อง การแปลผิด และการแปลไม่ครบ

2.3 เลือกรายการที่คำนึงถึงวัฒนธรรมอาหารบางส่วน และรายการที่ไม่คำนึงถึงวัฒนธรรมอาหาร มาพิจารณาแนวทางการแปล โดยเพิ่มข้อมูลด้านวัฒนธรรมอาหารที่ควรแสดงเพิ่มเติมในภาษาฉบับแปล

2.4 พิจารณาภาษาฉบับแปลทุกรายการด้านคำศัพท์และความถูกต้องตามหลักภาษาอังกฤษ จากพจนานุกรม ข้อมูลในเว็บไซต์ วิดีโอเกี่ยวกับอาหารในอินเทอร์เน็ต และหนังสือ *The Grammar Book* ของ Diane Larsen-Freeman และ *Marianne Celce-Murcia* (1999) และพิจารณาการถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมัน (กรณีการทับศัพท์) ตามประกาศราชบัณฑิตยสถาน หลังจากนั้นทำการแก้ไขให้ถูกต้องหากพบข้อผิดพลาด

2.5 นำแนวทางการแปลที่ได้ให้เจ้าของภาษา (native speaker) พิจารณาในประเด็นความถูกต้องตามหลักภาษาอังกฤษในภาพรวม

ผลการวิจัย

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าบางกลวิธีมีลักษณะการแปลที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ การแปลตามตัวอักษรมีความคล้ายกับการแปลแบบตรงภาษาในด้านโครงสร้างภาษาและความหมายของภาษาฉบับแปลที่ตรงกันกับภาษาต้นฉบับ ต่างกันที่การแปลแบบตรงภาษามีการเลือกใช้คำที่เหมาะสมกับบริบทตรงกับภาษาต้นฉบับ ภาษาฉบับ

แปลจึงมีความเป็นธรรมชาติมากกว่าการแปลตามตัวอักษรที่แปลแต่ละคำโดยไม่คำนึงถึงบริบทเดิม การแปลแบบตรงภาษายังคล้ายกับการแปลตามความหมาย คือ มีการรักษาความหมายเดิมของภาษาต้นฉบับและใช้คำที่เหมาะสมกับบริบทตรงกับภาษาต้นฉบับ ภาษาฉบับแปลจึงเป็นธรรมชาติเหมือนกัน ส่วนที่ต่างกัน คือ การแปลตามความหมายมีโครงสร้างภาษาไม่ตรงกันกับภาษาต้นฉบับ ในขณะที่การแปลแบบตรงภาษามีโครงสร้างภาษาเหมือนกับภาษาต้นฉบับ นอกจากนี้ยังมีการตัดแปลงที่มีความคล้ายกับการแปลเพื่อการสื่อสาร คือ เป็นการเขียนใหม่โดยคำนึงถึงบริบทการสื่อสารตรงกับภาษาต้นฉบับ ส่วนที่ต่างกัน คือ การการเขียนใหม่ของการตัดแปลงเป็นการใช้คำในภาษาฉบับแปลมาทดแทนคำในภาษาต้นฉบับ ในขณะที่การแปลเพื่อการสื่อสารเป็นการเขียนใหม่ในเชิงอธิบายและอาจมีการเพิ่มเติมข้อมูลเพื่อความเข้าใจมากขึ้นของผู้อ่านภาษาฉบับแปล โดยการเปรียบเทียบลักษณะการแปลของแต่ละกลวิธีแสดงดังใน ตาราง 1

ตาราง 1 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะของกลวิธีการแปลตามแนวคิดของ Newmark (1988)

ลักษณะการแปล	โครงสร้าง ตรงกับ ต้นฉบับ	ความหมาย ตรงกับ ต้นฉบับ	บริบท ตรงกับ ต้นฉบับ	โครงสร้าง และคำภาษา ฉบับแปล	ใช้คำ ในภาษา ฉบับแปล	ใช้สำนวน ในภาษา ฉบับแปล
การแปลตามตัวอักษร	x	x				
การแปลแบบตรงภาษา	x	x	x			
การแปลตามความหมาย		x	x	x		
การตัดแปลง			x		x	
การแปลแบบเสรี						
การแปลแบบสำนวน			x			x
การแปลเพื่อการสื่อสาร			x	x		

กลวิธีการแปลชื่ออาหารและเครื่องดื่มจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ

ในภาพรวมผลการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่ออาหารและเครื่องดื่ม จำนวนทั้งหมด 2,586 ชื่อ ตามแนวคิดของ Newmark (1988) ร่วมกับทฤษฎีต้นแบบตามแนวคิดของ Givón (2001 อ้างถึงใน อัญชลีสิงห์น้อย, 2551) พบการใช้ 6 กลวิธี คือ การแปลเพื่อการสื่อสาร ซึ่งพบมากที่สุด รองลงมา คือ การแปลตามความหมาย การแปลตามตัวอักษร การแปลแบบเสรี การตัดแปลง และการแปลแบบตรงภาษา ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบการแปลในรูปแบบการแปลอื่น ทั้งนี้เนื่องจากการปรากฏใช้กลวิธีการแปลในชื่ออาหารและในชื่อเครื่องดื่มที่พบแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงแยกผลสรุป เป็น 2 ส่วน ดังนี้

กลวิธีการแปลชื่ออาหาร

1. กลวิธีการแปลชื่ออาหารตามกรอบแนวคิด ในการแปลชื่ออาหาร จำนวน 2,302 ชื่อ พบการใช้กลวิธีการแปล 6 กลวิธี และพบรูปแบบการแปลอื่น ดังรายละเอียดแสดงเป็นลำดับในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงกลวิธีการแปลในการแปลชื่ออาหารในภาษาอังกฤษ

กลวิธีการแปล	ความถี่	ร้อยละของจำนวนชื่ออาหารทั้งหมด (2,302 ชื่อ)
การแปลเพื่อการสื่อสาร	676	29.37
การแปลตามความหมาย	316	13.73
การแปลตามตัวอักษร	130	5.65
การแปลแบบเสรี	45	1.95
การตัดแปลง	14	0.61

กลวิธีการแปล	ความถี่	ร้อยละของจำนวนชื่ออาหารทั้งหมด (2,302 ชื่อ)
การแปลแบบตรงภาษา	4	0.17
รูปแบบการแปลอื่น	1,117	48.52
รวม	2,302	100

จากตาราง 2 จะเห็นว่ากลวิธีการแปลที่ปรากฏการใช้มากที่สุด คือ การแปลเพื่อการสื่อสาร โดยพบร้อยละ 29.37 รองลงมาคือ การแปลตามความหมาย พบร้อยละ 13.73 การแปลตามตัวอักษร ซึ่งพบเพียงร้อยละ 5.65 และพบการแปลแบบเสรี และการตัดแปลง และการแปลแบบตรงภาษา ไม่เกินร้อยละ 2 เท่านั้น นอกจากนี้ ยังพบรูปแบบการแปลอื่นถึงร้อยละ 48.52

ตัวอย่างของชื่ออาหารในแต่ละกลวิธีการแปลที่พบการใช้ แสดงพร้อมรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 การแปลเพื่อการสื่อสาร โดยการอธิบาย ถ่ายทอดความหมายตามบริบทเดิมด้วยภาษาที่เป็นธรรมชาติ ปรับวัฒนธรรมเป็นของภาษาล้านนบ และมีความหมายและภาษาเป็นที่เข้าใจสำหรับผู้อ่าน

กุ้งทอดหุ้ย Deep fried shrimp with vegetable

จากตัวอย่าง จะเห็นว่า ภาษาต้นฉบับ *กุ้งทอดหุ้ย* บอกให้ทราบถึงส่วนประกอบหลัก (*กุ้ง*) แต่ไม่ได้บอกถึงวิธีการทำ ส่วนคำว่า *ทอดหุ้ย* เป็นลักษณะการเปรียบเทียบมิได้หมายความถึงทอดหุ้ยจริง ในส่วนของภาษาล้านนบแปล *Deep fried shrimp with vegetable* (แปลตามตัวอักษร หมายถึง กุ้งทอดกับผัก) จะเห็นว่าเป็นการเขียนอธิบายใหม่เพื่อสื่อสารให้เข้าใจมากขึ้นว่าอาหาร คือ กุ้งกับผัก และเพิ่มเติมข้อมูลของวิธีการทำ คือ การทอด (แบบน้ำมันท่วม) (คำว่า *Deep fried*)

กะหล่ำปลีผัดกะปิ Stir-fried cabbage with shrimp paste and chilli

จากตัวอย่าง ภาษาล้านนบแปล *Stir-fried cabbage with shrimp paste and chilli* (แปลตามตัวอักษร หมายถึง กะหล่ำปลีผัดกะปิและพริก) จะเห็นว่ามิข้อมูลส่วนผสมพริกเพิ่มเติมเข้ามา คือ *...and chilli* ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านภาษาล้านนบแปลทราบว่าอาหารจานนี้อาจมีรสเผ็ด (จากพริก) ซึ่งเป็นการพยายามสื่อสารให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่ผู้อ่านภาษาล้านนบแปลเพื่อความเข้าใจมากขึ้น จึงนับว่าเป็นการแปลเพื่อการสื่อสาร

1.2 การแปลตามความหมาย โดยการตีความภาษาต้นฉบับแล้วถ่ายทอดความหมายเดิม (ไม่มีข้อมูลเพิ่มเติม) ด้วยภาษาที่เป็นธรรมชาติในโครงสร้างที่อาจเปลี่ยนแปลงจากภาษาต้นฉบับ

กุ้งแช่น้ำปลา Shrimp in fish sauce

ตัวอย่างนี้ *กุ้งแช่น้ำปลา* ตามหลักไวยากรณ์ภาษาไทยเป็นโครงสร้างประโยคเน้นส่วน ซึ่งเป็นประโยคที่มีการเรียงลำดับคำเพื่อเน้นความสำคัญของคำนั้น จึงแตกต่างจากประโยคทั่วไปในภาษาอังกฤษที่เรียงแบบ ประธาน-กริยา-กรรม (SVO) (อัญชลี สิงห์น้อย, 2553) โดย *กุ้งแช่น้ำปลา* เป็นชนิดโครงสร้างประโยคกรรมวาจก ซึ่งลดความสำคัญของผู้กระทำ (agent) และยกส่วนผู้ทรงสภาพ (patient) ให้เด่นกว่า มีโครงสร้าง คือ ผู้ทรงสภาพ + กริยาวลี (*กุ้ง + แช่น้ำปลา*) ส่วนภาษาล้านนบแปล *Shrimp in fish sauce* (แปลตามตัวอักษร หมายถึง กุ้งในน้ำปลา) แปลโดยรักษาความหมายเดิมของภาษาต้นฉบับไว้ครบและไม่มีข้อมูลเพิ่มเติม แต่โครงสร้างภาษาเปลี่ยนจากประโยคเน้นส่วนเป็นคำนามวลี คือ *คำนามหลัก (Shrimp) + ส่วนขยาย (in fish sauce)* เนื่องจากเป็นการถ่ายทอดความหมายเดิมในโครงสร้างอื่นเพื่อภาษาเป็นธรรมชาติ จึงจัดเป็นการแปลตามความหมาย

ต้มจืดเต้าหู้หมูสับ Clear soup with minced pork and bean curd

จากตัวอย่าง *ต้มจืดเต้าหู้หมูสับ* (อาหารประเภทซุบน้ำใส) มีโครงสร้าง *คำนามหลัก (ต้มจืด) + ส่วนขยาย (เต้าหู้หมูสับ)* ได้แปลว่า *Clear soup with minced pork and bean curd* (แปลตามตัวอักษร หมายถึง ซุปใส

กับหมูสับและเต้าหู้) ซึ่งมีการตีความหมายของต้มจืดและแปลโดยใช้ คำว่า *Clear soup* เพื่อสื่อความหมายว่าเป็น ต้มน้ำใส (หากแปลคำว่า *ต้มจืด* ตามตัวอักษร จะได้ว่า *Mild soup* ซึ่งบางงานของต่างชาติไม่ใช้น้ำใส) และมีการปรับโครงสร้างภาษาเป็น *ค่านามหลัก (Clear soup) + ส่วนขยาย (with minced pork and bean curd)* การแปลโดยโครงสร้างเปลี่ยนแต่ยังรักษาความหมายเดิมนี้จัดเป็นการแปลตามความหมาย

1.3 การแปลตามตัวอักษร โดยการแปลที่มีการเปลี่ยนการจัดเรียงคำตามหลักไวยากรณ์ของภาษาฉบับแปล แต่ยังคงเป็นการแปลแบบเรียงคำและไม่คำนึงถึงบริบท

ก๋วยเตี๋ยวไก่   Chicken noodle

จากตัวอย่าง จะเห็นว่าภาษาฉบับแปล *Chicken noodle* (หมายถึง ก๋วยเตี๋ยวไก่) ยังคงรักษาโครงสร้างภาษาและความหมายตรงกันกับภาษาต้นฉบับ โดยแปลความหมายของแต่ละคำ จัดเรียงคำจากหลังมาหน้าตามหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ คือ *ส่วนขยาย (Chicken) + ค่านามหลัก (noodle)* และไม่มีข้อมูลเพิ่มเติม

ขนมปังกระเทียม   Garlic bread

ตัวอย่างนี้ *ขนมปังกระเทียม* ได้แปลว่า *Garlic bread* (หมายถึง ขนมปังกระเทียม) ซึ่งมีโครงสร้างภาษาและความหมายตรงกันกับภาษาต้นฉบับ โดยแปลความหมายของแต่ละคำ จัดเรียงคำจากหลังมาหน้าตามหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ คือ *ส่วนขยาย (Garlic) + ค่านามหลัก (bread)* และไม่มีข้อมูลเพิ่มเติม

1.4 การแปลแบบเสรี โดยการถ่ายทอดความของภาษาต้นฉบับโดยไม่รักษารูปแบบภาษาเดิม

ไข่เจียวหมูสับ   Thai style pork omelette

ตัวอย่างนี้ *ไข่เจียวหมูสับ* มีโครงสร้างเป็นค่านามวลี คือ *ค่านามหลัก (ไข่เจียว) + ส่วนขยาย (หมูสับ)* ได้แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า *Thai style pork omelette* (แปลตามตัวอักษร หมายถึง ไข่เจียวหมูสับสไตล์ไทย) ซึ่งมีโครงสร้างเป็นค่านามวลี *ส่วนขยาย (Thai style pork) + ค่านามหลัก (omelette)* และมี คำว่า *Thai style* (หมายถึง สไตล์ไทย) เพิ่มเติม อย่างไรก็ตามชาวต่างชาติทั่วไปจะไม่ทราบว่า *Thai style* เป็นอย่างไร (แปลโดยไม่คำนึงถึงบริบทการสื่อสาร) เนื่องจากแปลโดยไม่รักษารูปแบบเดิมของภาษาต้นฉบับ กล่าวคือ โครงสร้างและความหมายไม่ตรงกับภาษาต้นฉบับ และไม่คำนึงถึงบริบทการสื่อสาร จึงจัดเป็นการแปลแบบเสรี

สามอย่าง   Recipe of three kinds of food

จากตัวอย่าง *ไก่สามอย่าง* (อาหารเรียกน้ำย่อย ใช้กินแกล้มเหล้าประกอบด้วย กุ้งแห้ง ถั่วลิสง และตะไคร้) เป็นหลัก และอาจมีขิง หัวหอม หรือพริกชี้หนู) ได้แปลว่า *Recipe of three kinds of food* (แปลตามตัวอักษร หมายถึง สำหรับอาหาร 3 อย่าง) ซึ่งจะเห็นว่าไม่ได้แปลจากภาษาต้นฉบับ กล่าวคือ ไม่มี คำว่า *chicken* แต่บอกว่า เป็น อาหาร (*food*) แทน ซึ่ง คำว่า *food* นี้ ไม่ได้บอกให้ชาวต่างชาติทราบว่าอาหารนี้ประกอบด้วยอะไรบ้าง หรือมีลักษณะอย่างไร (ไม่คำนึงบริบทการสื่อสาร) การแปลนี้ไม่รักษารูปแบบเดิมของภาษาต้นฉบับโดยเปลี่ยนแปลงทั้งโครงสร้างภาษา ความหมาย และไม่คำนึงบริบทการสื่อสาร จึงจัดเป็นการแปลแบบเสรี

1.5 การดัดแปลง โดยการเขียนข้อความใหม่ที่รักษาโครงเรื่องของภาษาต้นฉบับไว้ และเปลี่ยนเป็นวัฒนธรรมภาษาฉบับแปล

ขนมปังชุบไข่ทอด   French toast

จากตัวอย่าง ภาษาฉบับแปล *French toast* (แปลตามตัวอักษร หมายถึง ขนมปังปิ้งแบบฝรั่งเศส) จะเห็นว่า ไม่ได้แปลจากภาษาต้นฉบับแต่เขียนใหม่โดยใช้คำที่มีใช้ในวัฒนธรรมต่างชาติแทน (คำว่า *French toast*)

กุ้งชุบแป้งทอด   Fried prawns with tartar sauce

ตัวอย่างนี้ ในภาษาฉบับแปล จะเห็นว่ามีการใช้คำว่า *tartar sauce* ซึ่งเป็นคำที่มีใช้ในวัฒนธรรมต่างชาติ (ฝรั่งเศส) หมายถึง *ซอสทาร์ทาร์* เป็นซอสที่มีมายองเนสเป็นส่วนผสมหลัก มีรสหวานมันเปรี้ยว (ซอสทาร์ทาร์, 2562) ซึ่งการใช้คำในภาษาฉบับแปลมาแทนคำในภาษาต้นฉบับนี้จัดเป็นการตัดแปลง

1.6 การแปลแบบตรงภาษา โดยการถ่ายทอดความหมายตามบริบทของภาษาต้นฉบับ แต่มีการเปลี่ยนโครงสร้างไวยากรณ์ตามภาษาฉบับแปลและแปลคำทางวัฒนธรรมตามภาษาต้นฉบับ ภาษาฉบับแปลจึงมีไวยากรณ์และคำศัพท์ที่อาจดูแปลกประหลาด

ปูทะเลเผา Grilled sea crabs

ตัวอย่างนี้ จะเห็นว่า *Grilled sea crabs* เป็นการแปลทุกคำตามภาษาต้นฉบับ (*ปูทะเลเผา*) โดยไม่มีข้อมูลเพิ่มเติม จัดเรียงคำตามหลักไวยากรณ์ภาษาฉบับแปล ส่วนในด้านความหมายมีการปรับเปลี่ยนการใช้คำตามบริบทให้เหมาะสม คือ แปลคำว่า *เผา* (แปลตามตัวอักษร คือ *burnt*) ในภาษาต้นฉบับว่า *Grilled* (หมายถึง *ย่าง*) เนื่องจากอาหารนี้ทำด้วยวิธีการ *ย่าง* (*grilled*) ไม่ได้ทำด้วยการเผา

ผัดผักรวมน้ำมันหอย Sautéed mixed vegetables in oyster sauce

ตัวอย่างนี้ จะเห็นว่าแปลโดยไม่มีข้อมูลเพิ่มเติม จัดเรียงคำตามหลักไวยากรณ์ภาษาฉบับแปล และมีการปรับเปลี่ยนการใช้คำตามบริบทให้เหมาะสม โดยแปลคำว่า *ผัด* (แปลตามตัวอักษร คือ *stir-fried*) ว่า *Sautéed* (เป็นวิธีการทำอาหารประเภทผัดแบบเร็วโดยใช้น้ำมันน้อย) เนื่องจากอาหารนี้ทำด้วยวิธีการผัดแบบ *sautéed* ซึ่งคล้ายกับ *ผัด* (*stir-fried*) ต่างกันที่ *sautéed* เป็นการผัดแบบเร็วและมีการร้อนโยนอาหารไปมาในกระทะ ภาษาฉบับแปลนี้มีการปรับใช้คำตามบริบทที่เหมาะสม จึงจัดเป็นการแปลแบบตรงภาษา

2. กลวิธีการแปลชื่ออาหารในรูปแบบการแปลอื่น ซึ่งแสดงตัวอย่างได้ดังนี้

2.1 การแปลไม่สมบูรณ์ พบ 3 รูปแบบ

1) ไวยากรณ์ไม่ถูกต้อง เป็นการแปลที่มีการใช้ไวยากรณ์ของภาษาฉบับแปลไม่ถูกต้อง

กะหล่ำน้ำปลา The cabbage. fry the fish sauce

ตัวอย่างนี้ *กะหล่ำน้ำปลา* (คำว่า *กะหล่ำ* มีการสะกดผิด ควรเป็น *กะหล่ำ*) ได้แปลเป็น *The cabbage. fry the fish sauce* (แปลตามตัวอักษร หมายถึง กะหล่ำปลี. ทอดน้ำปลา) ซึ่งจะเห็นว่ามีการใช้เครื่องหมายมหัพภาค (.) คั่น ทำให้เป็น 2 กลุ่มคำ คือ นามวลี (*The cabbage*) และกริยาวลี (*fry the fish sauce*) โดยการใช้เครื่องหมายมหัพภาค (.) หลังคำนามวลีนี้ ไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ

2) การแปลผิด เป็นการแปลที่มีความหมายผิดไปจากภาษาต้นฉบับ

กุ้งเจียนน้ำมันหอย Stir fried river prawn in soy sauce

ตัวอย่างนี้ *กุ้งเจียนน้ำมันหอย* ได้แปลเป็น *Stir fried river prawn in soy sauce* ซึ่งจะเห็นว่ามีการใช้คำผิด คือ คำว่า *soy sauce* ซึ่งหมายถึง ซอญ ในขณะที่ภาษาต้นฉบับเป็นคำว่า *น้ำมันหอย* (*oyster sauce*)

3) การแปลไม่ครบ เป็นการแปลเพียงบางส่วนของชื่ออาหาร โดยข้อมูลสำคัญขาดหายไป

ข้าวผัดไข่ใส่ปลาหมึก Fried rice with

จากตัวอย่าง *ข้าวผัดไข่ใส่ปลาหมึก* จะเห็นว่าส่วนประกอบหลักของอาหารนี้ คือ *ข้าวผัด ไข่* และ *ปลาหมึก* และเมื่อพิจารณาภาษาฉบับแปล *Fried rice with* (แปลตามตัวอักษร หมายถึง ข้าวผัดกับ) พบว่าขาดส่วนประกอบหลัก คือ *ไข่* และ *ปลาหมึก* โดยแสดงเพียง *ข้าวผัด* (*Fried rice*) จึงเป็นการแปลไม่ครบ

2.2 กลวิธีการแปลผสมการทับศัพท์ ซึ่งพบ 7 รูปแบบ

1) การแปลเพื่อการสื่อสารผสมการทับศัพท์

ไก่ผัดเม็ดมะม่วง Gai Pad Met Ma-muang Stir-fried chicken with cashew nuts, onions, and dried chillies

จากตัวอย่าง จะเห็นว่า มีการทับศัพท์โดยการถ่ายถอดอักษรหรือเสียงของภาษาต้นฉบับเป็นภาษาอังกฤษ คือ *Gai Pad Met Ma-muang...* (แปลจาก *ไก่ผัดเม็ดมะม่วง*) และยังมีคำแปลของอาหาร คือ *...Stir-fried chicken with cashew nuts, onions, and dried chillies* (แปลตามตัวอักษร หมายถึง ไก่ผัดกับเม็ดมะม่วงหิมพานต์ หอมหัวใหญ่ และพริกแห้ง) ซึ่งมีการอธิบายเพิ่มเติมส่วนประกอบของอาหารในส่วนท้าย (*...onions, and dried chillies* หมายถึง ...หอมหัวใหญ่ และพริกแห้ง) โดยการถ่ายถอดความหมายที่มีข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้อ่านชาวต่างชาติเข้าใจมากขึ้นนี้ เป็นลักษณะของการแปลเพื่อการสื่อสาร

2) การแปลตามตัวอักษรผสมการทับศัพท์

พิซซ่าไส้กรอก Sausage pizza

จากตัวอย่าง ภาษาฉบับแปล *Sausage pizza* มีโครงสร้างภาษาและความหมายตรงกันกับภาษาต้นฉบับ *พิซซ่าไส้กรอก* โดยแปลความหมายของแต่ละคำ จัดเรียงคำจากหลังมาหน้าตามหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ กล่าวคือ *ส่วนขยาย (Sausage) + คำนามหลัก (pizza)* และไม่มีข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่งเป็นลักษณะของการแปลตามตัวอักษร นอกจากนี้ ยังพบการทับศัพท์ คือ คำว่า *pizza* (แปลจากคำว่า *พิซซ่า*)

3) การแปลตามความหมายผสมการทับศัพท์

กรรเชียงปูทอดกระเทียม

Kan Chieng Bpoo Tod Kra Tiem (Deep fried crab rowing with garlic)

ตัวอย่างนี้ *กรรเชียงปูทอดกระเทียม* ตามหลักไวยากรณ์ภาษาไทยเป็นโครงสร้างประโยคเน้นส่วน (ชนิดกรรมวาจก) ที่ยกส่วนผู้ทรงสภาพให้เด่นกว่าผู้กระทำ มีโครงสร้าง คือ ผู้ทรงสภาพ + กริยาวลี (*กรรเชียงปู + ทอดกระเทียม*) ส่วนภาษาฉบับแปล มีการทับศัพท์ คือ *Kan Chieng Bpoo Tod Kra Tiem...* (แปลจาก *กรรเชียงปูทอดกระเทียม*) และส่วนท้าย คือ *...(Deep fried crab rowing with garlic)* (แปลตามตัวอักษร หมายถึง กรรเชียงปูทอดกับกระเทียม) ยังแปลภาษาต้นฉบับโดยรักษาความหมายไว้ครบ (ไม่มีข้อมูลเพิ่มเติม) แต่มีโครงสร้างเปลี่ยนจากประโยคเน้นส่วนเป็นคำนามวลี คือ *ส่วนขยาย (Deep fried) + คำนามหลัก (crab rowing) + ส่วนขยาย (with garlic)* ซึ่งส่วนนี้เป็นการแปลตามความหมาย

4) การแปลแบบเสริมผสมการทับศัพท์

บราวน์ Selective brownie

ตัวอย่างนี้ *บราวน์* เป็นชื่อขนมอบสีน้ำตาลมีลักษณะคล้ายเค้กช็อกโกแลตและมีหลายสูตร (เช่น อาจจะใช้หรือไม่ใช้เม็ดมะม่วงหิมพานต์) ส่วนภาษาฉบับแปล *Selective brownie* (แปลตามตัวอักษร หมายถึง บราวน์ที่คัดสรร) มีการทับศัพท์ คือ *brownie* (แปลจาก *บราวน์*) และยังมีคำเพิ่มเติม คือ *Selective* (หมายถึง ที่คัดสรร) ซึ่งบอกถึงคุณภาพอาหาร มิได้ให้ข้อมูลใหม่ที่สำคัญ (เช่น ส่วนประกอบ) ในภาพรวมจึงเป็นการแปลแบบเสริม เนื่องจากมีโครงสร้างและความหมายไม่ตรงกับภาษาต้นฉบับ และไม่คำนึงถึงบริบทการสื่อสาร

5) การดัดแปลงผสมการทับศัพท์

กรรเชียงปูชุบแป้งทอด Kan Chieng Bpoo Shub Peng Tod (Crab rowing tempura)

จากตัวอย่าง ภาษาฉบับแปลมีการทับศัพท์ในส่วนแรก คือ *Kan Chieng Bpoo Shub Peng Tod...* (แปลจาก *กรรเชียงปูชุบแป้งทอด*) ส่วน *...(Crab rowing tempura)* เป็นกลวิธีการดัดแปลง โดยใช้คำของภาษาต่างชาติ

(tempura) ซึ่งเป็นชื่ออาหารญี่ปุ่น (มักเป็นอาหารทะเลหรือผักชุบแป้งแล้วทอดในน้ำมันท่วม) แทน คำว่า *ชุบแป้งทอด* (แปลตามตัวอักษร คือ batter-fried)

6) การแปลแบบตรงภาษาผสมการทับศัพท์

ปลาเผาเกลือ Pla Kaow Pao Gleua (Salt grilled grouper)

ตัวอย่างนี้ ภาษาฉบับแปลประกอบด้วยการทับศัพท์ คือ *Pla Kaow Pao Gleua...* (แปลจาก *ปลาเผาเกลือ*) ในส่วนของ *...(Salt grilled grouper)* จัดว่าเป็นการแปลแบบตรงภาษา กล่าวคือ แปลทุกคำตามภาษาต้นฉบับ ไม่มีข้อมูลเพิ่มเติม มีโครงสร้างภาษาและความหมายเหมือนกับภาษาต้นฉบับ และมีการปรับเปลี่ยนการใช้คำตามบริบทให้เหมาะสมมากขึ้น โดยแปล คำว่า *เผา* (แปลตามตัวอักษร คือ burnt) ว่า *grilled* (หมายถึงย่าง) เนื่องด้วยอาหารนี้ทำด้วยวิธีการย่าง (grilled) ไม่ใช่การเผา

7) การแปลตามตัวอักษรผสมการดัดแปลงและการทับศัพท์

สปาเก็ตตี้ปลาทอดราดซอสทะเล Spaghetti fried fish with sea bass papillote

ตัวอย่างนี้ ภาษาฉบับแปลมีการทับศัพท์ คือ *spaghetti* (แปลจาก *สปาเก็ตตี้*) และมีการแปลตามตัวอักษรคือ ส่วนของ *Spaghetti + fried fish* ซึ่งแปลเรียงลำดับคำทีละคำจาก *สปาเก็ตตี้ + ปลาทอด* ในภาษาต้นฉบับ นอกจากนี้ ยังมีกลวิธีการดัดแปลงโดยใช้ คำว่า *papillote* ซึ่งมาจาก คำว่า *En papillote* ในภาษาฝรั่งเศส ซึ่งเป็นวิธีการทำอาหารแบบต่างชาติที่ห่อด้วยกระดาษ (En papillote, 2020)

2.3 กลวิธีการทับศัพท์

ทูน่าสลัด Tuna salad

ตัวอย่างนี้ เป็นการแปลโดยการทับศัพท์เพียงอย่างเดียว คือ *Tuna salad* (แปลจาก *ทูน่าสลัด*)

2.4 กลวิธีการแปลแบบผสม พบ 3 รูปแบบ

1) การแปลตามตัวอักษรผสมการแปลเพื่อการสื่อสาร

ยำตับหวาน Sweet pork liver salad

จากตัวอย่าง ภาษาฉบับแปล *Sweet pork liver salad* (แปลตามตัวอักษร หมายถึง ยำตับหมูหวาน) มีข้อมูลของอาหารเพิ่มเติม คือ คำว่า *pork* (หมายถึง หมู) เพื่อให้ทราบว่าเป็น *ตับหมู* ซึ่งการอธิบายข้อมูลเพิ่มเติมนี้เป็นลักษณะของการแปลเพื่อการสื่อสาร นอกจากนี้ ภาษาฉบับแปลยังจัดเป็นการแปลตามตัวอักษร เนื่องจากมีโครงสร้างภาษา คือ *ส่วนขยาย (Sweet...liver) + คำนามหลัก (salad)* และความหมายตรงกันกับภาษาต้นฉบับ ไม่มีข้อมูลเพิ่มเติม จัดเรียงคำจากหลังมาหน้าตามหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ และไม่คำนึงถึงบริบทสื่อสาร (ไม่พิจารณาถึงวัฒนธรรมอาหารไทยว่าที่จริงแล้วอาหารจานนี้ คือ *ลาบตับหมู* ซึ่งคนอีสานเรียก *ตับหวาน* และไม่มีรสหวานแต่อย่างใด แต่มีรสเผ็ดตามลักษณะของลาบทั่วไป)

2) การแปลตามความหมายผสมการแปลเพื่อการสื่อสาร

กุ้งผัดผงกะหรี่ / กุ้งอบวุ้นเส้น

Stir fried shrimp with curry powder/ Shrimp potted with vermicelli

ตัวอย่างนี้ มีชื่ออาหาร 2 ชื่อ คือ *กุ้งผัดผงกะหรี่* ซึ่งมีโครงสร้างตามหลักไวยากรณ์ภาษาไทยเป็นประโยคเน้นส่วน (ชนิดกรรมวาจก) ซึ่งยกส่วนผู้ทรงสภาพให้เด่นกว่าผู้กระทำ มีโครงสร้าง *ผู้ทรงสภาพ + กริยาวลี (กุ้ง + ผัดผงกะหรี่)* ในส่วนของภาษาฉบับแปล *Stir fried shrimp with cury powder* (แปลตามตัวอักษร หมายถึง กุ้งผัดผัดผงกะหรี่) จะเห็นว่ามีความหมายตรงกับภาษาต้นฉบับ ไม่มีข้อมูลเพิ่มเติม แต่มีโครงสร้างที่เปลี่ยนจากประโยคเน้นส่วนเป็นคำนามวลี คือ *ส่วนขยาย (Stir-fried) + คำนามหลัก (shrimp) + ส่วนขยาย (with cury powder)* การแปลของชื่อแรกนี้จึงจัดเป็นการแปลตามความหมาย ส่วนชื่อที่สอง *กุ้งอบวุ้นเส้น* ซึ่งแปลว่า *Shrimp potted with*

vermicelli) (แปลตามตัวอักษร หมายถึง กุ้งอบวุ้นเส้น) จัดเป็นการแปลเพื่อการสื่อสาร โดยใช้คำที่สื่อความหมายเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาชนะที่ใส่ในการอบอาหาร คือ คำว่า *potted* ซึ่งหมายถึง *ใส่ในหม้อดิน* แทนคำว่า *อบ* ในภาษาต้นฉบับ

3) การแปลตามตัวอักษรผสมการแปลตามความหมาย

ปีกไก่เหล้าแดง   Red sauce chicken wings

ตัวอย่างนี้ มีการแปลตามความหมายในส่วนของ คำว่า ...*เหล้าแดง* ว่า *Red sauce...* (*red sauce* มักจะหมายถึง ซอสมะเขือเทศ) โดยตีความภาษาต้นฉบับแล้วแปลความหมายตามบริบทวัฒนธรรมอาหารไทย (*เหล้าแดง* โดยทั่วไปทำด้วยซอสมะเขือเทศผสมซอสพริกและใส่เหล้าจีน ถึงแม้ไม่ได้แปลครบถ้วนว่า ใส่เหล้าจีน แต่มีการตีความและแปล คำว่า *เหล้าแดง* เป็น *Red sauce*) นอกจากนี้ ในภาพรวมยังมีลักษณะของการแปลตามตัวอักษร คือ มีโครงสร้างภาษาและความหมายตรงกันกับภาษาต้นฉบับ และไม่มีข้อมูลเพิ่มเติม แปลเรียงลำดับคำตามโครงสร้างของภาษาต้นฉบับ คือ *คำนามหลัก* (ปีกไก่) + *ส่วนขยาย* (*เหล้าแดง*) และจัดเรียงคำจากหลังมาหน้าตามหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ คือ *ส่วนขยาย* (*Red sauce*) + *คำนามหลัก* (*chicken wings*) (*Red sauce* หมายถึง ซอสแดง และ *chicken wings* หมายถึง ปีกไก่)

กลวิธีการแปลชื่อเครื่องดื่ม

1. กลวิธีการแปลชื่อเครื่องดื่มตามกรอบแนวคิด ในชื่อเครื่องดื่มภาษาอังกฤษ จำนวน 284 ชื่อ พบการปรากฏใช้กลวิธีการแปล 4 กลวิธี และการใช้รูปแบบการแปลอื่น ดังรายละเอียดแสดงเป็นลำดับในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงกลวิธีการแปลในการแปลชื่อเครื่องดื่มในภาษาอังกฤษ

กลวิธีการแปล	ความถี่	ร้อยละของจำนวนชื่อเครื่องดื่มทั้งหมด (284 ชื่อ)
การแปลตามตัวอักษร	40	14.08
การแปลเพื่อการสื่อสาร	28	9.86
การดัดแปลง	5	1.76
การแปลตามความหมาย	3	1.06
รูปแบบการแปลอื่น	208	73.24
รวม	284	100

จากตาราง 3 จะเห็นว่ากลวิธีการแปลที่พบในการแปลชื่อเครื่องดื่มมากที่สุด คือ การแปลตามตัวอักษร ซึ่งพบร้อยละ 14.08 รองลงมาคือ การแปลเพื่อการสื่อสาร พบร้อยละ 9.86 และการดัดแปลงและการแปลตามความหมาย ซึ่งพบไม่เกินร้อยละ 2 นอกจากนี้ ยังพบรูปแบบการแปลอื่นมากถึงร้อยละ 73.24

ตัวอย่างของชื่อเครื่องดื่มในแต่ละกลวิธีการแปลที่พบ แสดงพร้อมรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 การแปลตามตัวอักษร โดยการแปลที่มีโครงสร้างภาษาและความหมายตรงกันกับภาษาต้นฉบับ และจัดเรียงคำตามหลักไวยากรณ์ของภาษาฉบับแปล

ป่าฝน   Rain forest

จากตัวอย่าง จะเห็นว่าภาษาฉบับแปล *Rain forest* (หมายถึง ป่าฝน) มีโครงสร้างภาษาและความหมายตรงกันกับภาษาต้นฉบับ โดยแปลเรียงคำทุกคำของภาษาต้นฉบับตามตัวอักษร ไม่มีข้อมูลเพิ่มเติม และจัดเรียงคำจากหลังมาหน้าตามหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ คือ *ส่วนขยาย* (*Rain*) + *คำนามหลัก* (*forest*)

ชาเขียว   Green tea

ตัวอย่างนี้ *Green tea* (หมายถึง ชาเขียว) มีโครงสร้างภาษาและความหมายตรงกันกับภาษาต้นฉบับ โดยแปลเรียงคำทุกคำของภาษาต้นฉบับ ไม่มีคำอื่นเพิ่มเติม และจัดเรียงคำจากหลังมาหน้าตามหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ คือ *ส่วนขยาย (Green) + คำนามหลัก (tea)* จึงจัดเป็นการแปลตามตัวอักษร

1.2 การแปลเพื่อการสื่อสาร โดยการเพิ่มเติมข้อมูลของเครื่องดื่ม (ลักษณะ และส่วนประกอบ) การตัดลดคำในภาษาต้นฉบับเพื่อความเป็นธรรมชาติของภาษา (ใจความสำคัญครบ) ได้แก่ ลักษณะ กลิ่น ส่วนประกอบ สี และวัตถุประสงค์ และการอธิบายลักษณะของเครื่องดื่ม

มะตูม   Dried bael juice

ตัวอย่างนี้ คำว่า *มะตูม* อาจหมายถึงต้นมะตูมซึ่งเป็นไม้ผลยืนต้นชนิดหนึ่ง หรือผลของต้นมะตูม ส่วนภาษาฉบับแปล *Dried bael juice* (แปลตามตัวอักษร หมายถึง น้ำมะตูมแห้ง) จะเห็นว่ามีข้อมูลอธิบายลักษณะเพิ่มเติมว่าเป็นน้ำของผลมะตูมที่ตากแห้ง (คำว่า *Dried* และ *juice* หมายถึง แห้ง และน้ำผลไม้)

น้ำตะไคร้หอม   Lemongrass juice

จากตัวอย่าง *น้ำตะไคร้หอม* ได้แปลว่า *Lemongrass juice* (แปลตามตัวอักษร หมายถึง น้ำตะไคร้) จะเห็นว่าแปลโดยตัดลดกลิ่นของเครื่องดื่มนี้ออก คือ คำว่า *หอม* ในภาษาต้นฉบับ เพื่อให้ภาษาฉบับแปลเป็นธรรมชาติ โดยใจความสำคัญยังอยู่ครบ จึงจัดเป็นการแปลเพื่อการสื่อสาร

1.3 การดัดแปลง โดยการใช้คำที่มีใช้ในภาษาฉบับแปลมาแปลแทนคำในภาษาต้นฉบับ

น้ำอัดลม   Soda pop

ตัวอย่างนี้ ภาษาฉบับแปล *Soda pop* (หมายถึง *น้ำอัดลม*) เป็นคำที่นิยมใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกา ภาษาฉบับแปลนี้จึงจัดเป็นการดัดแปลง เนื่องจากมีการใช้คำของภาษาฉบับแปลมาแทนคำในภาษาต้นฉบับ

เบียร์หมี   Snowy weizen

ตัวอย่างนี้ ภาษาฉบับแปล *Snowy weizen* เป็นเบียร์ไทยซึ่งผลิตโดยบริษัท สิงห์ คอร์เปอเรชั่น จำกัด มีชื่อว่า *Snow Weizen* ภาษาไทย คือ *สโนว์ ไวเซ่น* แต่มักเรียกกันว่า *เบียร์หมี* เนื่องจากมีภาพวาดหมีขั้วโลกบนกระป๋องเบียร์ การแปลโดยนำคำในภาษาฉบับแปลมาทดแทนภาษาต้นฉบับนี้จัดเป็นการดัดแปลง

1.4 การแปลตามความหมาย โดยถ่ายทอดความหมายของภาษาต้นฉบับในโครงสร้างอื่นของภาษาฉบับแปล และบางรายการมีการลดส่วนขยายของคำในต้นฉบับเพื่อภาษาที่เป็นธรรมชาติ

ชาเขียวใส่นมร้อน / เย็น   Hot / iced green tea with milk

ตัวอย่างนี้ *ชาเขียวใส่นมร้อน / เย็น* ตามหลักไวยากรณ์ภาษาไทยเป็นโครงสร้างประโยคเน้นส่วน (ชนิดกรรมจาก) ซึ่งยกส่วนผู้ทรงสภาพให้เด่นกว่าผู้กระทำ มีโครงสร้าง *ผู้ทรงสภาพ + กริยาวลี (ชาเขียว + ใส่นมร้อน / เย็น)* ส่วนภาษาฉบับแปล *Hot/ iced green tea with milk* (แปลตามตัวอักษร หมายถึง ชาเขียวใส่นมร้อน / เย็น) จะเห็นว่าเป็นการถ่ายทอดความหมายเดิมในโครงสร้างอื่นเพื่อความเป็นธรรมชาติ และไม่มีข้อมูลเพิ่มเติม โดยโครงสร้างภาษาเปลี่ยนจากประโยคเน้นส่วนเป็นคำนามวลี คือ *ส่วนขยาย (Hot / iced) + คำนามหลัก (green tea) + ส่วนขยาย (with milk)*

น้ำชาร้อน   Hot tea

จากตัวอย่าง *น้ำชาร้อน* เป็นโครงสร้างนามวลี คือ *คำนามหลัก (น้ำชา) + ส่วนขยาย (ร้อน)* ได้แปลเป็นภาษาฉบับแปลว่า *Hot tea* (แปลตามตัวอักษร หมายถึง ชาร้อน) จะเห็นว่าภาษาฉบับแปลมีการตีความและตัดลดส่วนขยายของคำในต้นฉบับโดยแปล คำว่า *น้ำชา* เป็น *tea* (หมายถึง ชา) ทำให้ภาษาเป็นธรรมชาติและรักษาใจความเดิมของภาษาต้นฉบับไว้ครบ และมีการเปลี่ยนเป็นโครงสร้างนามวลีของภาษาฉบับแปล คือ *ส่วนขยาย (Hot) + คำนามหลัก (tea)* ภาษาฉบับแปลนี้จึงจัดเป็นการแปลตามความหมาย

2. กลวิธีการแปลชื่อเครื่องดื่มในรูปแบบการแปลอื่น ซึ่งแสดงตัวอย่างได้ดังนี้

2.1 กลวิธีการแปลผสมการทับศัพท์ พบ 4 รูปแบบ

1) การแปลตามตัวอักษรผสมการทับศัพท์

โอวัลตินร้อน / เย็น   Hot / iced ovaltine

จากตัวอย่าง ภาษาฉบับแปล *Hot / iced ovaltine* (หมายถึง โอวัลตินร้อน / เย็น) มีโครงสร้างภาษาและความหมายตรงกันกับภาษาต้นฉบับ โดยแปลความหมายของแต่ละคำจัดเรียงคำจากหลังมาหน้าตามหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ คือ *ส่วนขยาย (Hot / iced) + คำนามหลัก (ovaltine)* และไม่มีข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่งเป็นลักษณะของการแปลตามตัวอักษร นอกจากนี้ ยังมีการทับศัพท์ คือ คำว่า *ovaltine* (แปลจาก คำว่า *โอวัลติน*)

2) การแปลเพื่อการสื่อสารผสมการทับศัพท์

โทนิค   Tonic water

จากตัวอย่าง จะเห็นว่ามีการทับศัพท์ คือ คำว่า *Tonic* (แปลจาก คำว่า *โทนิค*) และยังมีการเพิ่มข้อมูลลักษณะของเครื่องดื่ม คือ คำว่า *water* (หมายถึง น้ำ) เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจมากขึ้นว่าเป็นน้ำ ซึ่งการอธิบายเพิ่มเติมนี้เป็นลักษณะของการแปลเพื่อการสื่อสาร

3) การดัดแปลงผสมการทับศัพท์

โค้ก รีฟิล   Coca cola (refill)

ตัวอย่างนี้ ภาษาฉบับแปล *Coca cola (refill)* จะเห็นว่ามีการใช้กลวิธีการดัดแปลงโดยการใช้คำที่มีใช้ในภาษาฉบับแปลซึ่งเป็นที่รู้จักสำหรับชาวต่างชาติ คือ *Coca cola* (ควรเขียนว่า *Coca-Cola*) มาแปลแทนคำว่า *โค้ก* ในภาษาต้นฉบับ และมีการทับศัพท์ คือ คำว่า *refill* (แปลจาก คำว่า *รีฟิล* ในภาษาต้นฉบับ)

4) การแปลตามความหมายผสมการทับศัพท์

ชาไทยใส่นมร้อน / เย็น   Hot / iced Thai tea with milk

จากตัวอย่าง *ชาไทยใส่นมร้อน / เย็น* ตามหลักไวยากรณ์ภาษาไทยเป็นโครงสร้างประโยคเน้นส่วน (ชนิดกรรมวาจก) ซึ่งยกส่วนผู้ทรงสภาพให้เด่นกว่าผู้กระทำ มีโครงสร้าง คือ *ผู้ทรงสภาพ + กริยาวิ (ชาไทย + ใส่นมร้อน / เย็น)* ในส่วนของภาษาฉบับแปล *Hot / iced Thai tea with milk* (แปลตามตัวอักษร หมายถึง ชาไทยใส่นมร้อน / เย็น) จะเห็นว่าคงรักษาความหมายเดิมของภาษาต้นฉบับโดยไม่มีข้อมูลเพิ่มเติม แต่มีโครงสร้างภาษาที่เปลี่ยนจากประโยคเน้นส่วนเป็นคำนามวลี คือ *ส่วนขยาย (Hot / iced) + คำนามหลัก (Thai tea) + ส่วนขยาย (with milk)* ซึ่งเป็นลักษณะของการแปลตามความหมาย นอกจากนี้ ยังมีการทับศัพท์ คือ คำว่า *Thai* (แปลจาก คำว่า *ไทย* ในภาษาต้นฉบับ)

2.2 กลวิธีการทับศัพท์

เคมีสทรีลาเต้   Chemistry latte

ตัวอย่างนี้ เป็นการแปลโดยการทับศัพท์ คือ *Chemistry latte* (แปลจาก เคมีสทรีลาเต้)

2.3 กลวิธีการแปลแบบผสม พบ 2 รูปแบบ

1) การแปลตามตัวอักษรผสมการดัดแปลง

ผลไม้ปั่น: แก้วมังกร   Smoothie: Dragon fruit

จากตัวอย่าง จะเห็นว่ามีการแปลตามตัวอักษร คือ คำว่า *Dragon fruit* (หมายถึง แก้วมังกร) และยังมีการดัดแปลงโดยการใช้คำในภาษาฉบับแปลซึ่งเป็นที่รู้จักสำหรับชาวต่างชาติ คือ คำว่า *Smoothie* (เครื่องดื่มต่างชาตินชนิดหนึ่ง ทำจากผลไม้หรือน้ำผลไม้ใส่นมหรือ หรือไอศกรีม, Hornby, A. S., 2015, p. 1426) มาแปลทดแทนคำว่า *ผลไม้ปั่น* ในภาษาต้นฉบับ (คำว่า *ผลไม้ปั่น* แปลตามตัวอักษร คือ Blended fruit)

2) การแปลตามตัวอักษรผสมการแปลเพื่อการสื่อสาร

น้ำผลไม้ / น้ำผลไม้ปั่น : น้ำผึ้งมะนาว

Fruit Juice / Ice blended fruit juice : Lemon honey

ตัวอย่างนี้ ในส่วนของ *Fruit juice* (หมายถึง น้ำผลไม้) และ *Lemon honey* (หมายถึง น้ำผึ้งมะนาว) เป็นการแปลที่รักษาโครงสร้างภาษาและความหมายตรงกันกับภาษาต้นฉบับ โดยจัดเรียงคำจากหลังมาหน้าตามหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ คือ *ส่วนขยาย (Fruit) + คำนามหลัก (juice)* และ *ส่วนขยาย (Lemon) + คำนามหลัก (honey)* และไม่มีข้อมูลเพิ่มเติม การแปลส่วนนี้จึงจัดเป็นการแปลตามตัวอักษร นอกจากนี้ ยังมีคำอธิบายลักษณะของเครื่องดื่มเพิ่ม คือ คำว่า *Ice* (หมายถึง เย็น ที่ถูกต้องควรอยู่ในรูปคำคุณศัพท์ คือ *Iced*) เพื่อสื่อสารให้ผู้อ่านทราบว่าเป็นเครื่องดื่มเย็น ซึ่งการอธิบายเพิ่มนี้จัดเป็นการแปลเพื่อการสื่อสาร

2.4 การแปลไม่สมบูรณ์ พบ 2 รูปแบบ

1) การแปลผิด แปลโดยมีความหมายผิดไปจากภาษาต้นฉบับ

รีเจนซี่ Hong Thong

จากตัวอย่าง ภาษาต้นฉบับ *รีเจนซี่* ซึ่งเป็นชื่อแบรนด์ (เหล้าผลไม้หมัก) ของไทยยี่ห้อหนึ่งมีอุ้งและสับประตเป็นเป็นวัตถุดิบหลัก ได้แปลโดยใช้คำผิดเป็น *Hong Thong* (หรือ หงส์ทอง) ซึ่งเป็นชื่อสุราไทยอีกยี่ห้อหนึ่งมีกากน้ำตาลจากอ้อย (โมลาส) และข้าว เป็นวัตถุดิบหลัก

2) การแปลไม่ครบ โดยแปลเพียงบางส่วน ขาดข้อมูลสำคัญไปอย่างเห็นได้ชัด

กาแฟร้อน Coffee

จากตัวอย่าง ภาษาต้นฉบับ คือ *กาแฟร้อน* และเมื่อพิจารณาภาษาฉบับแปล *coffee* (แปลตามตัวอักษร คือ กาแฟ) จะเห็นว่าขาดข้อมูลสำคัญที่แสดงลักษณะของเครื่องดื่ม (*ร้อน*) จึงจัดเป็นการแปลไม่ครบ

แนวทางการแปลชื่ออาหารและเครื่องดื่มจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ

จากการพิจารณาลักษณะการแปลในด้านการคำนึงถึงวัฒนธรรมอาหาร พบ 3 ประเภท คือ การแปลที่ไม่คำนึงถึงวัฒนธรรมอาหาร ซึ่งพบมากที่สุด การแปลที่คำนึงถึงวัฒนธรรมอาหารบางส่วน และการแปลที่คำนึงถึงวัฒนธรรมอาหาร ตามลำดับ และมีรายการที่ควรแนะนำแนวทางการแปลทั้งสิ้น 2,467 ชื่อ (ร้อยละ 95.40 ของชื่อทั้งหมด) แบ่งเป็นชื่ออาหาร 2,223 ชื่อ (ร้อยละ 96.57 ของชื่ออาหาร) และชื่อเครื่องดื่ม 244 ชื่อ (ร้อยละ 85.92 ของชื่อเครื่องดื่ม) แสดงตัวอย่างดังนี้

1. รายการแปลที่ไม่คำนึงถึงวัฒนธรรมอาหาร ส่วนใหญ่เป็นการแปลที่ไม่มีข้อมูลเพิ่มด้านวัฒนธรรมอาหาร เช่น รสชาติ ส่วนประกอบ รูปลักษณ์ วิธีการปรุง สี กลิ่น (ทั้งที่มีความสำคัญ ดังที่ Mu (2010) ซึ่งศึกษาการแปลชื่ออาหารภาษาจีนเป็นภาษาอังกฤษ ได้สรุปไว้ว่า ในการแปลชื่ออาหารจากภาษาจีนเป็นภาษาอังกฤษควรแสดงข้อมูลที่เพียงพอ เช่น วัตถุดิบที่ใช้ วิธีการปรุง สี กลิ่น รสชาติของอาหาร) และเป็นรายการแปลไม่สมบูรณ์ (การใช้ไวยากรณ์ไม่ถูกต้อง การแปลผิด และการแปลไม่ครบ) เช่น

กบทอดกระเทียม The frog with garlic

จากตัวอย่าง *กบทอดกระเทียม* บอกถึงวัตถุดิบหลัก (*กบ*) วิธีการปรุง (*ทอด*) และส่วนประกอบ (*กระเทียม*) เมื่อพิจารณาภาษาฉบับแปล จะเห็นว่าเป็นการแปลไม่สมบูรณ์ (การแปลไม่ครบ) โดยบอกเพียงวัตถุดิบหลักว่าเป็น *กบ (The frog)* และส่วนประกอบ คือ *กระเทียม (garlic)* ไม่ได้บอกถึงวิธีการปรุง (*ทอด*) ทำให้ผู้อ่านชาวต่างชาติไม่ทราบว่าจะทำอย่างไร หรือปรุงสุกหรือไม่ จึงนับว่าเป็นการแปลที่ไม่คำนึงถึงวัฒนธรรมอาหาร เนื่องจากแสดงข้อมูลทางวัฒนธรรมด้านอาหารไม่เพียงพอแก่ความเข้าใจที่ถูกต้องและสมบูรณ์ แนวทางการแปลควรเป็น *Deep-fried frog (with oyster sauce marinade) and garlic* หมายถึง *กบ (หมักด้วยซอสหอยนางรม) ทอดแบบ*

น้ำมันท่วมกับกระเทียม ซึ่งทำให้ทราบว่าอาหารเป็นกบที่ปรุงสุกด้วยการทอดแบบน้ำมันท่วมกับกระเทียม และมีซอสหอยนางรมเป็นส่วนผสมในขั้นตอนการหมักกบ สำหรับชาวต่างชาติที่แพ้อาหารทะเลได้ตระหนัก อีกทั้งเนื่องจากลักษณะการทอดของไทยมีหลากหลาย ผู้วิจัยจึงเสนอแนะการแปลข้อมูลเพิ่มเติม เช่น สูตรทอดใช้น้ำมันน้อย ควรแปลทอดว่า *fried* สูตรทอดใช้น้ำมันมาก ควรแปลว่า *deep-fried* สูตรเนื้อหมักซอสหอยนางรม ควรมี ... (*with oyster sauce marinade*) ไว้หลังค่านามเนื้อสัตว์

2. รายการแปลที่คำนึงถึงวัฒนธรรมอาหารบางส่วน เป็นการแปลที่มีข้อมูลเพิ่มเติมด้านวัฒนธรรมอาหาร (รสชาติ ส่วนประกอบ รูปลักษณ์ วิธีการปรุง สี และกลิ่น) แต่ยังไม่ครบถ้วน เช่น

อาฟเตอร์นูนที เซ็ท Afternoon tea set (twinning)

จากตัวอย่าง *อาฟเตอร์นูนที เซ็ท* เป็นรายการเฉพาะของร้าน ซึ่งเป็นชุดน้ำชาร้อนยี่ห้อทวินนิงส์ (*Twinings*) มีหลายกลิ่นให้เลือก และเสิร์ฟในช่วงบ่ายพร้อมขนมไทย เช่น กลิบลำดวน ได้แปลว่า *Afternoon tea set (twinning)* (แปลตามตัวอักษร หมายถึง ชุดน้ำชายามบ่าย (*twinning*)) ซึ่งจะเห็นว่า มีการเพิ่มเติมข้อมูลยี่ห้อของชาทวินนิงส์ (*Twinings*) แต่ไม่ได้บอกว่าเป็น ชาร้อน มีให้เลือกหลายกลิ่น และเสิร์ฟพร้อมขนมไทย ทำให้ผู้อ่านทราบข้อมูลสำคัญไม่ครบ จึงจัดเป็นการแปลที่คำนึงถึงวัฒนธรรมอาหารบางส่วน แนวทางการแปลควรเป็น *Afternoon tea set: hot tea (choices of Twinings tea) served with Thai cookies* หมายถึง ชุดน้ำชายามบ่าย: ชาร้อน (ชาทวินนิงส์กลิ่นต่าง ๆ) เสิร์ฟพร้อมคุกกี้ไทย ซึ่งแสดงข้อมูลสำคัญครบถ้วน

3. รายการแปลที่คำนึงถึงวัฒนธรรมอาหาร แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ภาษาฉบับแปลมีความเฉพาะสำหรับร้านแหล่งข้อมูล (เช่น มีคำทับศัพท์เพิ่มหรือมีส่วนผสมพิเศษ) จึงควรมีการแนะนำแนวทางการแปลสำหรับร้านอื่นทั่วไปด้วย และ 2) ภาษาฉบับแปลมีรูปแบบคำภาษาอังกฤษหรือการทับศัพท์ไม่ถูกต้อง เช่น

เป๊ปซี่ Pepsi/Coca cola

ตัวอย่างนี้ แปลโดยมีการทับศัพท์ คือ คำว่า *Pepsi* (แปลจาก *เป๊ปซี่*) และยังมีการเพิ่มเติมข้อมูล คือ คำว่า *Coca cola* ซึ่งนับว่าเป็นการคำนึงถึงวัฒนธรรมอาหาร เนื่องจากมีข้อมูลเพิ่มเติมที่เป็นที่เข้าใจโดยชาวต่างชาติ แต่ คำว่า *Coca cola* ควรแก้ไขเป็น *Coca-Cola* (ชื่อน้ำอัดลม ขึ้นต้นด้วยอักษรตัวพิมพ์ใหญ่และมีเครื่องหมาย hyphen หรือเครื่องหมายยัติภังค์ (-)) ภาษาฉบับแปลสำหรับร้านแหล่งข้อมูลจึงควรเป็น *Pepsi / Coca-Cola* สำหรับร้านอื่นทั่วไปซึ่งแปลตรงกับภาษาต้นฉบับ แนวทางการแปลควรเป็น *Pepsi*

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาการแปลชื่ออาหารที่พบว่ากลวิธีที่ใช้มากที่สุดเป็นการแปลที่เน้นภาษาฉบับแปล (การแปลเพื่อการสื่อสาร) และที่พบน้อยที่สุดเป็นการแปลที่เน้นภาษาต้นฉบับ (การแปลแบบตรงภาษา) นั้น ข้อค้นพบนี้ต่างจากผลการวิจัยส่วนใหญ่ที่ผู้วิจัยได้ศึกษา ที่พบว่าส่วนใหญ่ใช้กลวิธีที่เน้นภาษาต้นฉบับ เช่น ผลการวิจัยของ กมลทิพย์ รักเกียรติยศ (2559) เรื่องการพัฒนารายชื่อรายการอาหารทะเลฉบับภาษาจีนสำหรับผู้ประกอบการร้านอาหาร ที่พบว่าส่วนใหญ่กลวิธีที่ใช้แปลชื่ออาหารภาษาจีน คือ การแปลแบบตามความหมาย (เน้นภาษาต้นฉบับ) และผลการวิจัยของ AmirDabbaghian (2014) เรื่องการแปลและการท่องเที่ยว : การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและศิลปะการแปลเมนูอาหาร ที่พบว่าชื่ออาหารอิหร่านในภาษาเปอร์เซียส่วนใหญ่แปลเป็นภาษาอังกฤษโดยการแปลแบบรักษาความแตกต่าง (เน้นภาษาต้นฉบับ) เช่น การแปลตามตัวอักษร โดยพบกลวิธีแปลแบบทำให้กลมกลืน (ซึ่งเป็นการแปลที่เน้นภาษาฉบับแปล) คือ การแปลแบบเสรี รองลงมา

ผลการศึกษานี้ที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งในการแปลชื่ออาหาร คือ การพบรูปแบบการแปลอื่น ซึ่งที่พบมากที่สุด คือ การแปลไม่สมบูรณ์ โดยผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธัญพร อรุณทัต (2542) เรื่องการวิเคราะห์รายการอาหารไทยที่แปลเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งพบปัญหาทั้งในระดับความหมายคำและวัฒนธรรม

ในกรณีที่พบการแปลแบบผสม ได้แก่ กลวิธีการแปลผสมการทับศัพท์ และกลวิธีการแปลแบบผสม ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าอาจเนื่องจากผู้แปลต้องการแปลให้เป็นที่เข้าใจมากที่สุดแก่ชาวต่างชาติซึ่งโดยทั่วไปไม่ทราบเกี่ยวกับอาหารไทย หรือมีวัฒนธรรมด้านอาหารที่ต่างจากวัฒนธรรมอาหารไทย ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับทฤษฎีต้นแบบตามแนวคิดของ Givón (2001 อ้างถึงใน อัญชลี สิงห์น้อย, 2551) ซึ่งมองหมวดหมู่ของสิ่งต่าง ๆ ว่าเป็นแบบทับซ้อน และยังคงสอดคล้องกับผลการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น ผลการวิจัยของ สุจิตรา ดวงสนิท (2558) ซึ่งศึกษากลวิธีการแปลชื่ออาหารไทยเป็นภาษาจีน ที่พบ 2 กลวิธีในรูปประโยคเดียว คือ กลวิธีการแปลแบบทับศัพท์เลียนเสียงและการแปลตามความหมาย ผลการวิจัยของ AmirDabbaghian (2014) เรื่องการแปลและการท่องเที่ยว : การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและศิลปะการแปลเมนูอาหาร ที่พบการแปลตามตัวอักษรผสมการอธิบาย และการใช้คำเดิมโดยไม่แปลผสมการอธิบาย และผลการวิจัยของ Ghafarian, Kafipour และ Soori (2016) ซึ่งศึกษากลวิธีการแปลแบบทำให้กลมกลืน และกลวิธีการแปลแบบรักษาความแปลกต่างในการแปลเมนูอาหาร ที่พบการแปลตามตัวอักษรพร้อมคำอธิบาย

ในส่วนของ การแปลชื่อเครื่องดื่มพบว่ากลวิธีที่ใช้มากที่สุด คือ การแปลตามตัวอักษร (เน้นภาษาต้นฉบับ) รองลงมา คือ การแปลเพื่อการสื่อสาร (เน้นภาษาฉบับแปล) ซึ่งต่างจากผลของการแปลชื่ออาหารที่พบการแปลเพื่อการสื่อสาร มากที่สุด นอกจากนี้ในการแปลชื่อเครื่องดื่มไม่พบการใช้การแปลแบบเสรี และการแปลแบบตรงภาษา (พบในการแปลชื่ออาหาร) ซึ่งผู้วิจัยสันนิษฐานว่าผู้แปลอาจเห็นว่าเครื่องดื่มในแต่ละประเทศไม่ต่างกันมาก จึงไม่อธิบายมาก ส่วนรูปแบบการแปลอื่นที่พบมากที่สุด คือ กลวิธีการแปลผสมการทับศัพท์ และที่พบน้อยที่สุด คือ การแปลไม่สมบูรณ์ ซึ่งผลข้อนี้ต่างจากการแปลชื่ออาหารที่พบการแปลไม่สมบูรณ์มากที่สุด และพบกลวิธีการแปลแบบผสมน้อยที่สุด ซึ่งผู้วิจัยสันนิษฐานว่าอาจเนื่องจากเครื่องดื่มมีรายละเอียดน้อยกว่าอาหารโอกาสที่จะมีข้อผิดพลาดในการแปลจึงน้อยกว่า

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาการแปลที่พบในการแปลชื่ออาหารและเครื่องดื่มในภาพรวม และผลของการคำนึงถึงวัฒนธรรมอาหาร พบว่ากลวิธีการแปลที่พบ ได้แก่ การแปลเพื่อการสื่อสาร การแปลแบบเสรี และการตัดแปลง ซึ่งเป็นกลวิธีที่เน้นภาษาฉบับแปลนั้น ถูกจัดว่าเป็นการแปลที่คำนึงถึงวัฒนธรรมอาหารบางส่วนมากที่สุด รองลงมา คือ การแปลที่ไม่คำนึงถึงวัฒนธรรมอาหาร และการแปลที่คำนึงถึงวัฒนธรรมอาหาร ในขณะที่กลวิธีที่เน้นภาษาต้นฉบับที่พบ คือ การแปลตามความหมาย การแปลตามตัวอักษร และการแปลแบบตรงภาษา ถูกจัดว่าเป็นการแปลที่ไม่คำนึงถึงวัฒนธรรมอาหารมากที่สุด รองลงมา คือ การคำนึงถึงวัฒนธรรมอาหาร และไม่พบการแปลที่คำนึงถึงวัฒนธรรมอาหารบางส่วน จากผลดังกล่าวแสดงถึงประเด็นสำคัญ คือ กลวิธีที่เน้นภาษาฉบับแปลนั้น น่าจะเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการแปลชื่ออาหารและเครื่องดื่มมากกว่ากลวิธีที่เน้นภาษาต้นฉบับ ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าอาจเนื่องจากกลวิธีที่เน้นภาษาฉบับแปลพยายามถ่ายทอดข้อความเพื่อความเข้าใจของผู้อ่านภาษาฉบับแปล ซึ่งเป็นการคำนึงถึงทั้งวัฒนธรรมภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปลมากกว่านั่นเอง อีกทั้งเมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มกลวิธีที่เน้นภาษาฉบับแปล ซึ่งพบการแปลเพื่อการสื่อสารมากที่สุด และการแปลเพื่อการสื่อสารยังถูกจัดเป็นการแปลที่คำนึงถึงวัฒนธรรมอาหารบางส่วนมากที่สุด (รองลงมาคือ การตัดแปลง และการแปลแบบเสรี ตามลำดับ) โดยมีบางรายการที่เป็นการแปลที่คำนึงถึงวัฒนธรรมอาหาร จะเห็นว่า การแปลเพื่อการสื่อสารเป็นกลวิธีที่เหมาะสมมากที่สุดในการนำมาใช้แปลชื่ออาหารและเครื่องดื่ม จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า การเลือกใช้กลวิธีการแปลนั้นมีความสำคัญเนื่องจากส่งผลต่อการแปลว่าเป็นการแปลที่เหมาะสม ที่คำนึงถึงทั้งวัฒนธรรมภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล

หรือไม่ ดังที่ Kitamura (2009) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้แปลจึงต้องเลือกใช้กลวิธีการแปลให้เหมาะสม โดยต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมเป็นสำคัญ เพื่องานแปลที่มีประสิทธิภาพ และสามารถสื่อสารได้เข้าใจอย่างถูกต้องมากที่สุดแก่ผู้อ่านภาษาฉบับแปล

สำหรับผลการศึกษาที่พบการแปลที่คำนึงถึงวัฒนธรรมบางส่วน เช่น *กระเฉดไฟแดง* ที่แปลว่า *Stir fried water mimosa* ซึ่งแม้จะแปล *ไฟแดง* ว่า *ผัด (Stir fried)* เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจ แต่อาหารไทยประเภทผัดผัดไฟแดงโดยทั่วไปใส่เต้าเจี้ยวและซอสหอยนางรม ซึ่งการแปลนี้ไม่ได้แสดงไว้ ทำให้ชาวต่างชาติที่อาจไม่ชอบทานเต้าเจี้ยวหรือแพ้อาหารทะเล ไม่ทราบ และอาจสั่งอาหารแล้วไม่ตรงกับความต้องการ หรือทานไม่ได้ แนวทางการแปลควรเป็น *Stir-fried water mimosa (contains fermented soybean sauce and oyster sauce)* หมายถึง *ผัดกระเฉดผัด (ใส่เต้าเจี้ยวและซอสหอยนางรม)* ทั้งนี้ผลการวิจัยข้อนี้สอดคล้องกับงานของ Mu (2010) ซึ่งศึกษาการแปลชื่ออาหารภาษาจีนเป็นภาษาอังกฤษ และพบปัญหาเช่นเดียวกัน เช่น ชื่ออาหาร **毛血旺** (อ่านว่า *เหมา ซื่อ หว่ว่ง*) ซึ่งร้านอาหาร 3 ดาว แปลว่า "Sichuan" Style โดยชาวจีนจะเข้าใจว่าเป็นอาหารรสเผ็ดที่มาจากวัฒนธรรมอาหารของมณฑลเสฉวน แต่การแปลนี้ทำให้ผู้อ่านชาวต่างชาติไม่เข้าใจว่าคืออะไร และมีรสชาติอย่างไร ส่วนร้านอาหาร 4 ดาว แปลอาหารนี้ได้ดีขึ้นว่า *Spicy Harslet (Harslet หมายถึง หัวใจ ตับ และเครื่องในอื่น ๆ)* อย่างไรก็ตามผู้อ่านจะยังไม่ทราบว่ามีส่วนไหน การแปลนี้จึงเป็นการแปลที่คำนึงถึงวัฒนธรรมอาหารบางส่วนตามนิยามของงานวิจัยนี้แน่นอน

ดังนั้น ผลการศึกษาการแปลชื่ออาหารและเครื่องดื่มจากภาษาไทยเป็นอังกฤษ ซึ่งได้นำทฤษฎีการแปลตามแนวคิดของ Newmark (1988) มาวิเคราะห์กลวิธีการแปลที่พบ และนำทฤษฎีต้นแบบตามแนวคิดของ Givón (2001 อ้างถึงใน อัญชลี สิงห์น้อย, 2551) ซึ่งมองหมวดหมู่ของสิ่งต่าง ๆ แบบทับซ้อนกัน มาร่วมประกอบการวิเคราะห์กลวิธีการแปล ได้แสดงกลวิธีการแปลที่ร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลกนำมาใช้ นอกจากนี้ ยังพบว่ามีการแปลไม่สมบูรณ์ ได้แก่ ไวยากรณ์ไม่ถูกต้อง การแปลผิด และการแปลไม่ครบ และมีรายการที่ควรนำมาพิจารณาแนวทางการแปลเป็นจำนวนมาก (ประมาณร้อยละ 96 ของชื่ออาหารและเครื่องดื่มทั้งหมด 2,586 ชื่อ) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นรายการที่ไม่คำนึงถึงวัฒนธรรมอาหาร ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางการแปลที่มีข้อมูลสำคัญครบถ้วน โดยคำนึงถึงทั้งวัฒนธรรมอาหารไทยและต่างชาติเป็นสำคัญ และผ่านการพิจารณาด้านความถูกต้องตามหลักภาษาอังกฤษในภาพรวมจากเจ้าของภาษา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาพบว่าการแปลไม่สมบูรณ์ ได้แก่ ไวยากรณ์ไม่ถูกต้อง การแปลผิด และการแปลไม่ครบ เป็นจำนวนมาก ซึ่งพบประมาณร้อยละ 27 ของจำนวนชื่อทั้งหมด (2,586 ชื่อ) โดยส่วนใหญ่พบในการแปลชื่ออาหาร จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาปัญหาการแปลชื่ออาหารในจังหวัดอื่น หรือจังหวัดที่เป็นเมืองใหญ่ว่าพบปัญหาการแปลหรือไม่ และหากพบเป็นปัญหาในรูปแบบใด เพื่อทราบถึงประเด็นปัญหาและหาทางปรับปรุงโดยใช้แนวทางการแปลที่มีข้อมูลสำคัญครบถ้วนเป็นที่เข้าใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ อันจะนำมาซึ่งประโยชน์แก่การดำเนินธุรกิจของร้านอาหารต่อไป อีกทั้งงานวิจัยนี้ซึ่งวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่ออาหารและเครื่องดื่มจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ และศึกษาแนวทางการแปลชื่ออาหารและเครื่องดื่มจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ โดยใช้แนวทางการแปลที่คำนึงถึงทั้งวัฒนธรรมอาหารของภาษาต้นฉบับและวัฒนธรรมอาหารต่างชาติเป็นหลัก น่าจะเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนการแปลข้ามภาษา ในการนำองค์ความรู้ไปปรับใช้ในการศึกษากลวิธีการแปล และศึกษาแนวทางการแปลระหว่างภาษาที่มีวัฒนธรรมต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กมลทิพย์ รักเกียรติยศ. (2559). *การพัฒนารายชื่อรายการอาหารทะเลฉบับภาษาจีนสำหรับผู้ประกอบการร้านอาหาร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี*. การประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, เพชรบุรี.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *สถานการณ์การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ปี 2559*. สืบค้น 25 ตุลาคม 2560, จาก http://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=8849
- ซอสทาร์ทาร์. (2562). สืบค้น 20 เมษายน 2563, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/ซอสทาร์ทาร์>
- ณิชา กลิ่นขจร. (2545). *กลวิธีการแปลตำราอาหารไทยเป็นภาษาอังกฤษ กรณีศึกษาตำราอาหาร SPICY THAI CUISINE* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ฉันทพร อรุณทัต. (2542). *การวิเคราะห์รายการอาหารไทยที่แปลเป็นภาษาอังกฤษ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- นุรีดา สมะ, นูรีมัน ตาห์เร่, และมานีซะ ดอลอ. (2560). การวิเคราะห์โครงสร้างภาษาในการแปลชื่ออาหารไทยเป็นภาษาอังกฤษ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา*, 5(1), 81-100. สืบค้น 25 มกราคม 2560, จาก <https://tci-thaijo.org/index.php/Humanties-up/article/view/91928>
- พัชรี โภคาสัมฤทธิ์. (2555). *การแปลสิ่งทดแทนทางวัฒนธรรมจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- รัชนีโรจน์ กุลธำรง. (2552). *ความรู้ความเข้าใจเรื่องภาษาเพื่อการแปล: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *หลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียง*. สืบค้น 21 กันยายน 2560, จาก http://www.royin.go.th/?page_id=619
- วรวิทย์ กิจเจริญไพบูลย์. (2546). *Culinary Translation*. สืบค้น 19 มีนาคม 2560, จาก http://dusithost.dusit.ac.th/~woravit_kit/pdf/Culinary_Translation%202003%20new.pdf
- สัญญาวิ สายบัว. (2542). *หลักการแปล* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สิทธา พินิจภูวดล. (2543). *คู่มือนักแปลอาชีพ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- สุจิตรา ดวงสนิท. (2558). *การศึกษาวិเคราะห์ “กลวิธีการแปลชื่ออาหารไทยเป็นภาษาจีน”*. สืบค้น 27 มีนาคม 2560, จาก http://ubulachinese.blogspot.com/2015/05/blog-post_64.html
- สุพรรณิ ปันมณี. (2549). *การแปลขั้นสูง* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี สิงห์น้อย. (2551). คำกริยาประสมในภาษาไทย: ทมวดหมู่ที่ปรับเปลี่ยน ทับซ้อน และสับสน. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมหิดล*, 27(2), 23-40.
- อัญชลี สิงห์น้อย. (2553). กลวิธีการแปลหน่วยสร้างประโยคเน้นส่วน. *วารสารมหาวิทยาลัย นครสวรรค์*, 18(3), 65-79.
- Al- Rushaidi, S., & Ali, H. (2017). Translating Food Menus from English into Arabic: Linguistic and Cultural Dilemmas. *Arab World English Journal for Translation and literary Studies*, 1(1), 201-212. Retrieved March 25, 2017, from <https://awej-tls.org/wp-content/uploads/2017/03/14.pdf>
- AmirDabbaghian, A. (2014). Translation and Tourism: A Cross Cultural Communication and the Art of Translating Menus. *Journal of Basic and Applied Scientific Research*, 4(4), 11-19.

- Davoodi, Z. (2009, September). *On the Translation of the Taboos*. Retrieved from <http://www.translationdirectory.com/articles/article2052.php>
- En papillote*. (2020). Retrieved June 15, 2020, from https://en.wikipedia.org/wiki/En_papillote
- Ghafarian, M., Kafipour, R., & Soori, A. (2016). Domestication and Foreignisation Strategies in Restaurant Menu Translation. *Pertanika Journal of Social Sciences & Humanities (JSSH)*, 24(4), 1417-1429. Retrieved January 23, 2018, from <https://www.researchgate.net/publication/311816390>
- Guerra, A. F. (2012). Translating culture: problems, strategies and practical realities. *SIC: a journal of literature, culture and literary translation*, (5), 0-0. Retrieved from <http://hrcak.srce.hr/116870>
- Hornby, A. S. (2015). *Oxford Advanced Learner's Dictionary* (9th ed.). Oxford: Oxford University Press.
- Kitamura, K. (2009). Cultural Untranslatability. *Translation Journal*, 13(3). Retrieved from <http://translationjournal.net/journal/49translatability.htm>
- Larsen-Freeman, D., & Celce-Murcia, M. (1999). *The Grammar Book* (2nd ed.). USA: Heinle & Heinle.
- Low, P. (2015). *English Translation of Thai Food Names and Description*. Retrieved January 17, 2018, from http://25qt511nswfi49iayd31ch80-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/papers/acll2015/ACLL2015_08626.pdf
- Mu, C. (2010). English Translation of Chinese Dish Names. *Translation Journal*, 14(4). Retrieved January 18, 2018, from <http://translationjournal.net/journal/54dishes.htm>
- Newmark, P. (1988). *A Textbook of Translation*: Prentice-Hall International.
- Ordudari, M. (2007). Translation procedures, strategies and methods. *Translation Journal*, 11(3). Retrieved from <http://translationjournal.net/journal/41culture.htm>
- Saleh, K. (2011). *Translating Restaurants' Menus from English into Arabic: Problems and Strategies* (Master's thesis). Palestine: An-Najah National University. Retrieved January 21, 2018, from https://scholar.najah.edu/sites/default/files/all-thesis/kefaya_saleh.pdf